

**LATVIJAS DIVI GADI EIROPAS SAVIENĪBĀ:
EKSPERTU APTAUJA**

**IVO SARJA
VIKTORS MAKAROVŠ**

Rīga 2006
Baltijas Forums

© Rīga 2006

Baltijas Forums

Jēkaba iela 26/28/1-9

Rīga, LV – 1050

Tel. +371 7509350

Fakss: + 371 7509351

E-pasts: office@balticforum.org

Web: www.balticforum.org

ISBN: 9984-9884-1-4

Baltijas Forums (BF) ir starptautiski orientēts „smadzeņu trests” Latvijā. Tas tika izveidots 2000. gadā, lai sekmētu pētniecisko darbu un veicinātu sabiedrības informētību par būtiskiem nacionālajiem, Eiropas un globālajiem jautājumiem. Sīkāka informācija par BF darbības virzieniem ir pieejama mūsu interneta mājas lapā: <http://www.balticforum.org>.

Saturs

Ievads.....	4
Pētījuma apraksts	4
Galvenie ekspertu secinājumi.....	5
Kopsavilkums	6
Pētījuma rezultāti.....	8
Latvijas integrācijas panākumi Eiropas Savienībā.....	8
Eiropas Savienības integrācijas nākotnes perspektīvas.....	21
Daži Latvijas un Eiropas Savienības sociālās integrācijas aspekti... 	29
Report Summary.....	31
Pielikums. Latvija Eiropas Savienībā: rezultāti un perspektīvas. Aptaujas anketa.....	32

Ievads

Šā gada pavasarī, tuvojoties Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā (ES) otrajai gadadienai, sabiedriskā organizācija “Baltijas forums” veica ekspertu aptauju, kurā tika apkopoti vērtējumi par to, cik sekmīgi Latvija ir izmantojusi Eiropas integrācijas procesu sniegtās iespējas dažādās jomās un kādas varētu būt Eiropas Savienības attīstības perspektīvas. Projektu īstenoja “Baltijas Foruma” pētnieciskais direktors Viktors Makarovs un “Baltijas Foruma” pētnieks Ivo Sarja.

Pētījuma apraksts

Pētījuma dati tika iegūti, apkopojot atbildes uz anketas jautājumiem, kura tika izsūtīta gan ar e-pasta palīdzību, gan ar interneta starpniecību, izveidojot elektroniski aizpildāmu anketu. Aptaujas anketa tika izsūtīta ekspertiem, kuri varētu sniegt kompetentu viedokli par Latvijas un ES integrācijas jautājumiem. Aptaujas pēdējā jautājumā katram respondentam tika lūgts nosaukt tos iespējamus ekspertus, kuri varētu aizpildīt šāda veida anketu, tādējādi ļaujot iegūt plašāku ekspertu viedokli. Tas tika darīts tāpēc, lai, paplašinot sākotnējo ekspertu loku, nodrošinātu iespēju aptaujas veidotājiem iegūt vairāk atbildes. Tika izsūtītas aptuveni 100 aptaujas vēstules, no kurām tika saņemtas 34 atbildes.

Aptaujātie eksperti pārstāvēja dažādas jomas un bija gan no nevalstiskajām organizācijām, gan no dažādām publiskās pārvaldes institūcijām. Tika aptaujāti gan dažādu ministriju pārstāvji, gan akadēmiskajā vidē strādājošie, gan arī citās valsts un nevalstiskajās organizācijās strādājošie, kuru darbs ir saistīts ar ES jautājumiem.

Galvenie ekspertu secinājumi

- **Latvija neskaidri ir nodefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā, uzskata vairākums ekspertu. Skaidru mērķu trūkums, politiskās gribas trūkums, pārvaldes sistēmas nekompetence un korupcija, pēc ekspertu domām, ir tie iemesli, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES.**
- **Lai gan viedokļi dalījās, tomēr vairāk ir to ekspertu, kas uzskata, ka Latvijas nacionālās intereses Eiropas Savienībā tiek aizstāvētas ļoti veiksmīgi vai drīzāk veiksmīgi.**
- **Nav nevienas izteiktas jomas, kurās Latvijas un Eiropas Savienības integrācija bijusi pārmērīga, uzskata vairākums ekspertu. Tomēr atsevišķi eksperti min pārmērīgu pakļaušanos ES institūcijām. Savukārt daļa ekspertu uzskata, ka nepietiekama Latvijas un ES integrācija ir bijusi ekonomikā.**
- **Eiropas Savienības gan īstermiņa, gan ilgtermiņa attīstības perspektīvas vairākums ekspertu vērtē pozitīvi.**
- **Lai gan tika izteikti atšķirīgi viedokļi, tomēr daļa ekspertu izteicās, ka Latvijai būtu vēlams tāds ES modelis, kurā būtu ciešāka atsevišķu valstu savstarpējā sadarbība. Gadījumā, ja šāds sadarbības modelis veidosies, tad pēc dažu ekspertu domām, Latvijai jācenšas iekļūt ciešākā sadarbības lokā. Neviens no ekspertiem neatbildēja, ka Latvijai vajadzētu palikt ārpus ciešāk sadarbojušos valstu loka. Kopumā aptaujātie eksperti nevarēja sniegt skaidru atbildi par to, kā Latvijai būtu jārikojas šādā situācijā.**

Kopsavilkums

Latvija drīzāk neskaidri un pat ļoti neskaidri ir nedefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā, uzskata vairākums (65% jeb 22 atbildes) ekspertu.

Puse no aptaujātajiem ekspertiem uzskata, ka **Latvijas nacionālās intereses Eiropas Savienībā tiek aizstāvētas ļoti veiksmīgi un drīzāk veiksmīgi (50% jeb 17 atbildes).**

Skaidru mērķu trūkums (22 atbildes), politiskās gribas trūkums (19 atbildes) un pārvaldes sistēmas nekompetence un korupcija (11 atbildes), pēc ekspertu domām, ir tie iemesli, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES.

Vairākums ekspertu (64% jeb 22 atbildes) **pozitīvi novērtē pašreizējo Latvijas ieguldījumu Eiropas Savienības attīstībā.** Tomēr daļa aptaujāto ekspertu (21% jeb 7 atbildes) uzskata, ka **pašreizējais Latvijas ieguldījums Eiropas Savienībā ir bijis drīzāk negatīvs vai pat ļoti negatīvs.**

Vispozitīvāk Latvijas attīstību ietekmē Eiropas Savienības finanšu līdzekļu piešķiršana, kas ietver kohēzijas un struktūrfondus (25 atbildes). Sociālo politiku (15 atbildes) eksperti nosauc kā otro jomu, kura pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību. Visbeidzot ekonomika (13 atbildes), pēc ekspertu domām, ir trešā būtiskākā sfēra, kura pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību.

Ekonomika (11 atbildes), lauksaimniecības politika (10 atbildes) un ES institūciju darbība (9 atbildes) ir tās Eiropas Savienības sfēras, pēc aptaujāto ekspertu domām, kuru īstenošana visnegatīvāk ietekmē Latvijas attīstību.

Latvija līdz šim vislabāk ir izmantojusi struktūrfondu un kohēziju fondu piešķirto finansējumu apguvi (10 atbildes). Kā nākamo jomu, kurā Latvija vislabāk ir izmantojusi savas iespējas, eksperti nosauc vides aizsardzību (5 atbildes).

Kopumā vairākums ekspertu nenosauc vienu konkrētu jomu, kurā Latvija vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas, tomēr daži eksperti nosauc sociālās politikas attīstību (sociālās aizsardzības un darbinieku tiesību aizsardzības jomas) un nepieciešamību palielināt investīcijas cilvēkresursos (5 atbildes), kā arī ekonomikas modernizāciju (4 atbildes), kur Latvija nepietiekami izmanto savas iespējas.

Daudzi eksperti nosauc **ekonomiku, kurā Latvijas un ES integrācija ir bijusi nepietiekama (10 atbildes).** Šeit eksperti min gan uzņēmējdarbības attīstību, brīvu pakalpojumu kustību, vienoto tirgu, monetāro politiku, šengenu un eiro. Migrācijas politika, sociālā politika (nodarbinātība, veselības jautājumi, sociālā aizsardzība un jaunatnes politika) pēc ekspertu domām ir nākamās sadarbības jomas, kurās integrācija ir bijusi nepietiekama (4 atbildes).

Pēc aptaujas datiem **nav nevienas izteiktas jomas, kurās Latvijas un Eiropas Savienības integrācija bijusi pārmērīga,** tomēr atsevišķi eksperti min pārmērīgu pakļaušanos ES institūcijām.

Lai uzlabotu un padarītu efektīvāku Latvijas darbību Eiropas Savienības ietvaros, jādefinē skaidras Latvijas pozīcijas, intereses un prioritātes, tā uzskata eksperti (10 atbildes). Cilvēkresursu attīstība (8 atbildes) un institucionālās

kapacitātes palielināšana (7 atbildes) ir nākamie svarīgākie nosacījumi, kuri būtu jāīsteno Latvijai, lai padarītu efektīvāku līdzdalību ES.

Pozitīvi par Eiropas Savienības īstermiņa attīstības perspektīvām izteicās trīs ceturtdaļas (76% jeb 26 atbildes) aptaujāto ekspertu. **Gandrīz tikpat optimistiski noskaņoti eksperti bija arī par ES ilgtermiņa attīstības perspektīvām** (64% jeb 22 atbildes).

Lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos, Latvijas un Eiropas Savienības institūcijām, jāveido daudzpusīgs un saprotams dialogs ar sabiedrību, tā uzskata vairāk nekā puse (59%) ekspertu. Savukārt pārējie eksperti (41%) uzskatīja, ka, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos ES, ir jāparāda šīs institūcijas reāli padarītie darbi.

Kultūru daudzveidība, pēc ekspertu domām (41%), pozitīvi ietekmēs Eiropas Savienības attīstību. Savukārt trešdaļa ekspertu (32%) uzskata, ka kultūru daudzveidība negatīvi ietekmēs ES nākotnes attīstību, bet atsevišķi eksperti (22%) izteicās, ka kultūru daudzveidības ietekme uz ES nākotnē būs atkarīga no tās ekonomiskās attīstības un ES īstenotajām politikām.

Gandrīz puse aptaujāto ekspertu (49%) izteica viedokli, ka **Latvijai būtu vēlams tāds Eiropas Savienības modelis, kurā atsevišķas ES valstis savā starpā sadarbotos ciešāk. Savukārt 40% aptaujāto ekspertu bija pret šādu sadarbības kodolu veidošanu.**

Nedaudz mazāk par pusi no aptaujātajiem ekspertiem (45%) **nevarēja sniegt skaidru atbildi par to, kā Latvijai būtu jārikojas Eiropas Savienības integrācijas noslāņošanās gadījumā. 39% ekspertu atbildēja, ka šādā situācijā Latvijai ir jācenšas iekļūt ciešākā sadarbības lokā. Neviens no aptaujātajiem ekspertiem neatbildēja, ka Latvijai vajadzētu palikt ārpus ciešāk sadarbojušos valstu loka.**

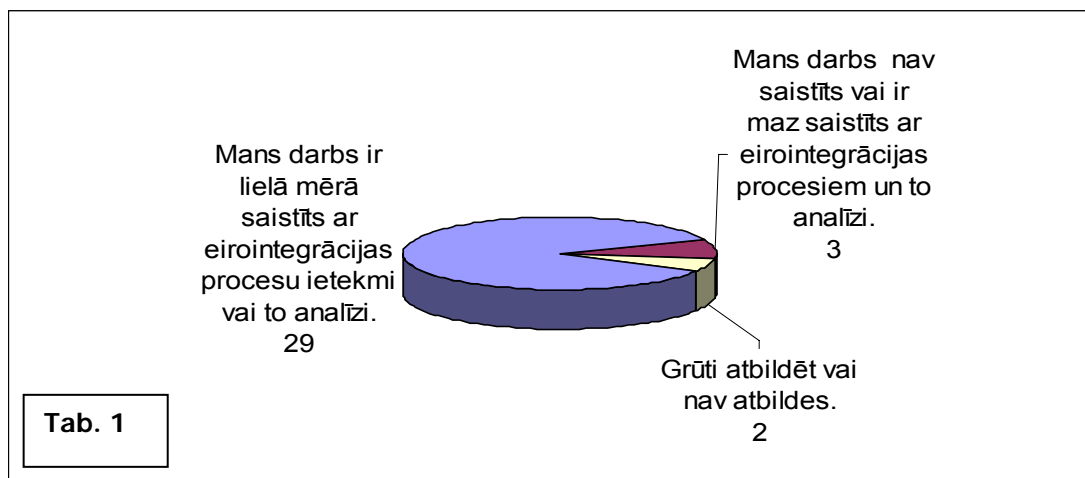
Gandrīz puse aptaujāto ekspertu (47%) **nevarēja sniegt konkrētu atbildi par to, cik lielā mērā Latvija var īstenot Lisabonas stratēģiju** un kļūt par “konkurētspējīgāko un dinamiskāko uz zināšanām balstīto ekonomiku”. Trešdaļa ekspertu (35%) uzskatīja, ka mērķi ir daļēji īstenojami, un tikai 12% minēja iespēju, ka mērķi būtu pilnīgi sasniedzami.

Nedaudz mazāk kā puse aptaujāto ekspertu (49%) **nespēja sniegt skaidru atbildi par to, kurš no ES valstu sociālajiem modeļiem būtu vispiemērotākais Latvijai. 18% ekspertu minēja citus variantus, galvenokārt uzsverot nepieciešamību Latvijai veidot savu sociālo modeli. Savukārt 24% aptaujāto ekspertu nosauca Ziemeļvalstu sociālos modeļus, kas būtu vispiemērotākie Latvijas situācijā.**

Pētījuma rezultāti

Pētījuma sākumā aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums par viņu saskarsmi ar Eiropas Savienības jautājumiem. 29 no aptaujātajiem 34 ekspertiem savu darbu lielā mērā saistīja ar eirointegrācijas procesu ietekmi vai to analīzi. 3 aptaujāto ekspertu darbs nebija saistīts ar eirointegrācijas procesiem un to analīzi. Savukārt 2 aptaujas dalībnieki nevarēja konkrēti atbildēt par viņu saskarsmi ar ES jautājumiem (skat. tabulu 1).

Kurš no diviem apakš minētajiem variantiem labāk atspoguļo Jūsu saskarsmi ar ES jautājumiem? (Tabula 1)

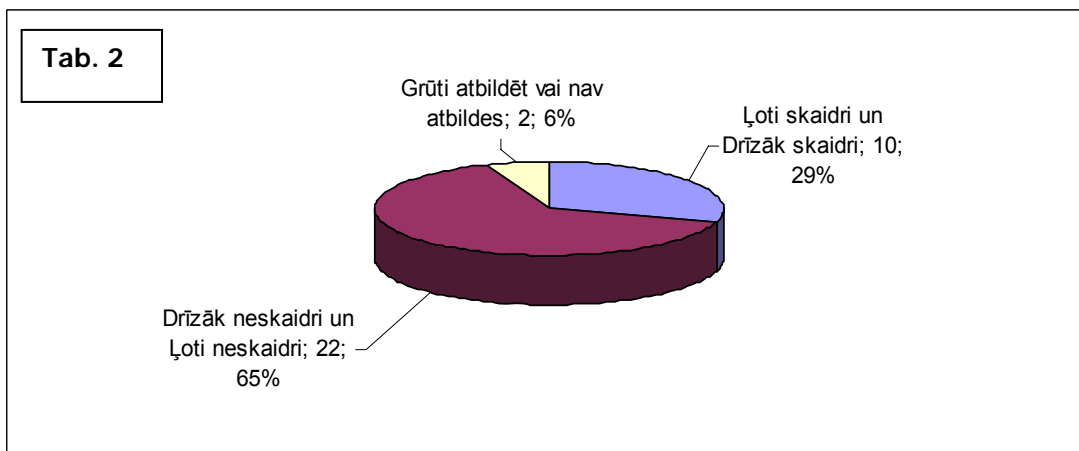
Latvijas integrācijas panākumi Eiropas Savienībā

Turpmākie jautājumi saistās ar Latvijas integrācijas panākumiem Eiropas Savienībā. Ekspertiem tika uzdoti jautājumi, kas saistās ar to, vai Latvija pietiekami skaidri ir nodefinējusi savas nacionālās intereses ES, cik veiksmīgi Latvijas nacionālās intereses tiek aizstāvētas ES, kādi ir galvenie faktori, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES, kā tiek novērtēts pašreizējais Latvijas ieguldījums ES attīstībā, kādas ES politikas un jomas vispozitīvāk un visnegatīvāk ir ietekmējušas Latvijas attīstību un to, kurās ES jomās Latvija vislabāk un vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas.

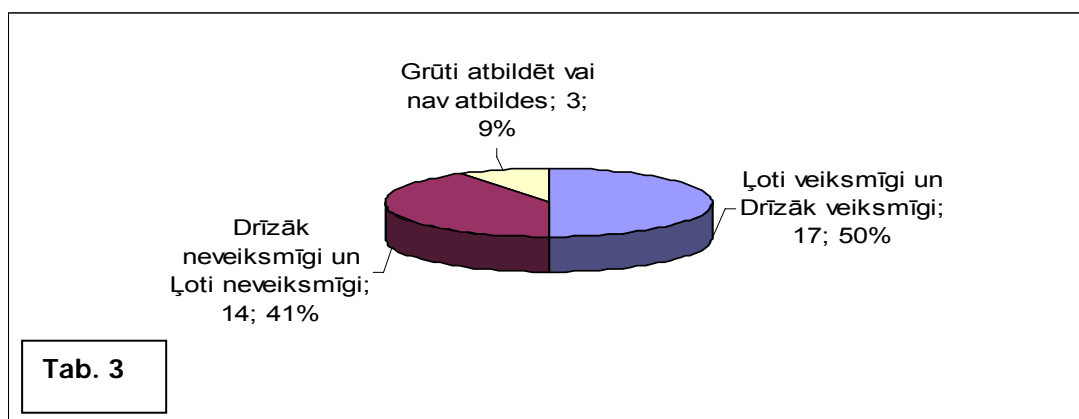
Jautājumā par to, cik skaidri Latvija ir nodefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā 65% (22 atbildes) no aptaujātajiem ekspertiem minēja to, ka Latvija drīzāk neskaidri vai pat ļoti neskaidri ir nodefinējusi savas nacionālās intereses ES. 29% (10 atbildes) ekspertu izteica viedokli, ka Latvija ir ļoti skaidri vai drīzāk skaidri nodefinējusi savas intereses. Savukārt 6% (2 atbildes) nespēja sniegt atbildi uz šo jautājumu (skat. tabulu 2).

Kopumā vairākums (65% jeb 22 atbildes) ekspertu uzskata, ka Latvija drīzāk neskaidri un pat ļoti neskaidri ir nodefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā.

Vai Latvija pietiekami skaidri ir nedefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā? (Tabula 2)

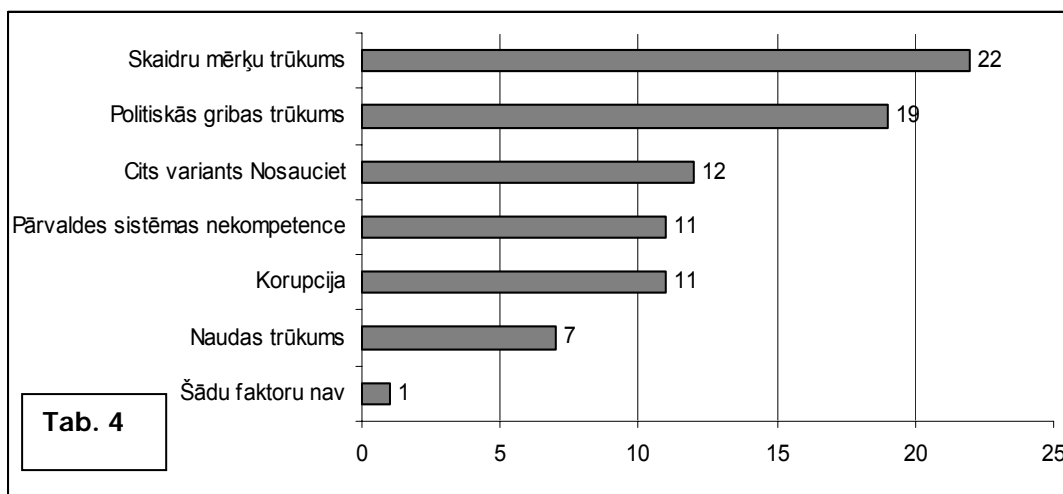
Cik veiksmīgi Latvijas nacionālās intereses tiek aizstāvētas ES? (Tabula 3)

Tikai 50% (17 atbildes) ekspertu jautājumā par to, cik veiksmīgi Latvijas nacionālās intereses tiek aizstāvētas ES, atbildēja, ka tās tiek aizstāvētas ļoti veiksmīgi un drīzāk veiksmīgi. 41% (14 atbildes) aptaujāto ekspertu atbildēja, ka Latvijas nacionālās intereses tiek aizstāvētas drīzāk neveiksmīgi vai pat ļoti neveiksmīgi, bet 9% (3 atbildes) neatbildēja uz šo jautājumu. Kopumā Latvijas sekmīga līdzdalība ES tiek uztverta skeptiski, kas rada jautājumu par Latvijas lomu šajā Kopienā un to, kādi mērķi un uzdevumi Latviju saista ar ES (skat. tabulu 3).

Puse no aptaujātajiem ekspertiem (50% jeb 17 atbildes) uzskata, ka Latvijas nacionālās intereses Eiropas Savienībā tiek aizstāvētas ļoti veiksmīgi un drīzāk veiksmīgi.

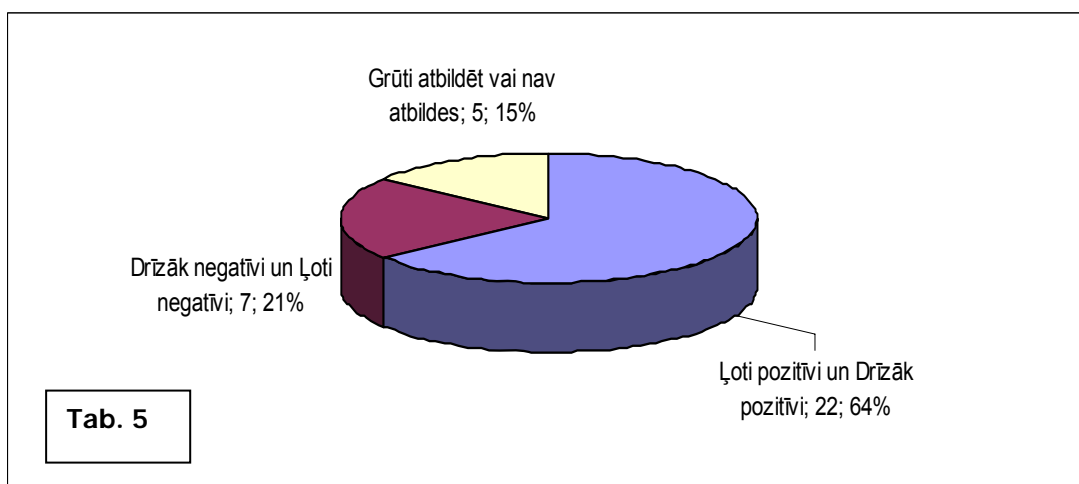
Kādi, Jūsaprāt, ir galvenie faktori, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas Eiropas Savienībā? (Tabula 4)

Minot galvenos iemeslus, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES, visbiežāk eksperti nosauca skaidru mērķu trūkumu (22 atbildes), politiskās gribas trūkumu (19 atbildes) un pārvaldes sistēmas nekompetenci un korupciju (11 atbildes). Tāpat, atbildot uz šo jautājumu, 12 gadījumos eksperti minēja citus faktorus, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES. Šeit eksperti minēja cilvēkresursu faktoru, dalībvalstu atšķirīgās intereses, ES strukturālos ierobežojumus, nepietiekamās valodas zināšanas, pozitīvu nacionālās pašapziņas trūkumu, pieredzes trūkumu, mazas valsts statusu, kurā ir atšķirīgas intereses, kas neļauj vienoties par kopēju mērķi, neizpratni par notiekošajiem procesiem, nepietiekamu koordināciju starp institūcijām. Un visbeidzot viens no aptaujātajiem ekspertiem minēja nepabeigtu administratīvi teritoriālo reformu, jo tādējādi netiks apgūti ES 2007. – 2013. gada perioda finanšu plānošanas līdzekļi tik lielā mērā, cik to varēja izdarīt (skat. tabulu 4).

Skaidru mērķu trūkums (22 atbildes), politiskās gribas trūkums (19 atbildes) un pārvaldes sistēmas nekompetence un korupcija (11 atbildes), pēc ekspertu domām, ir tie iemesli, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas ES.

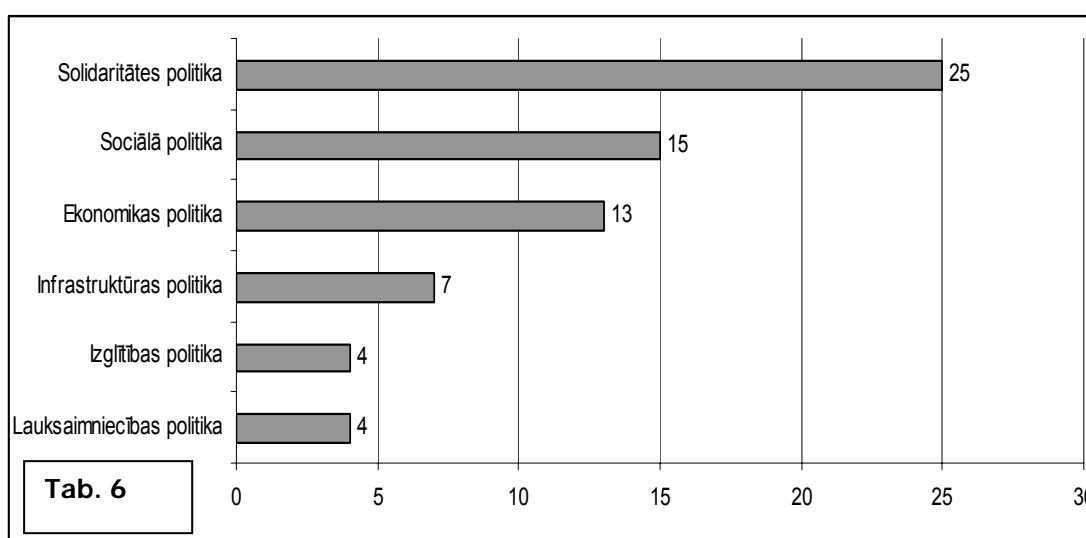
Kā Jūs kopumā novērtētu pašreizējo Latvijas ieguldījumu Eiropas Savienības attīstībā? (Tabula 5)

Jautājumā par to, kā kopumā tiek novērtēts Latvijas pašreizējais ieguldījums Eiropas Savienības attīstībā, 64% (22 atbildes) aptaujātie eksperti ļoti pozitīvi un drīzāk pozitīvi ir novērtējuši Latvijas ieguldījumu ES attīstībā. Tomēr 21% (7 atbildes) aptaujāto ekspertu uzskata, ka pašreizējais Latvijas ieguldījums ES ir bijis drīzāk negatīvs vai pat ļoti negatīvs. Savukārt 15% (5 atbildes) no aptaujātajiem ekspertiem nevarēja sniegt atbildi uz šo jautājumu (skat. tabulu 5).

Vairākums ekspertu (64% jeb 22 atbildes) pozitīvi novērtē pašreizējo Latvijas ieguldījumu Eiropas Savienības attīstībā. Tomēr daļa aptaujāto ekspertu (21% jeb 7 atbildes) uzskata, ka pašreizējais Latvijas ieguldījums Eiropas Savienībā ir bijis drīzāk negatīvs vai pat ļoti negatīvs.

Nosauciēt tos Eiropas Savienības darbības virzienus jeb politikas, kuru īstenošana vispozitīvāk ietekmē Latvijas attīstību? (Tabula 6)

Jautājumā par to, kādi ES darbības virzieni jeb politikas ietekmē Latvijas attīstību, sniegta atbilde, ka vispozitīvāk Latvijas attīstību ietekmē ES solidaritātes politika, kas ietver kohēzijas un struktūrfondus, tādējādi mazinot reģionālās atšķirības (25 atbildes). Otrā joma, kura pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību, ir saistīta ar sociālo politiku (15 atbildes). Šeit, galvenokārt, aptaujātie eksperti minēja iespējas vairāk attīstīt nodarbinātības politiku, cīņu ar nabadzību un sociālo atstumtību, diskriminācijas novēršanu, patērētāju tiesību aizsardzību un darbinieku tiesību garantēšanu. Eksperti uzskata, ka ES daudz lielākā mērā ļauj atbalstīt sociālo sektoru Latvijā, tādējādi tuvinoties Lisabonas stratēģijas izvirzītajiem mērķiem. Trešā joma, kura vispozitīvāk ietekmē Latvijas attīstību, ir ekonomika (13 atbildes). Eksperti kā vispozitīvākos ekonomikas aspektus min vienoto tirgu, darbaspēka un pakalpojumu brīvu pārvietošanos, kā arī atbalstu uzņēmējdarbībai. Papildus tam eksperti kā pozitīvi ietekmējošas jomas Latvijas attīstībā min infrastruktūras, izglītības un lauksaimniecības politikas.

Kopumā aptaujātie eksperti minēja vēl vairākas jomas, kuru atbildes skaitliski bija mazākas par 4. Šeit būtu jāmin zivsaimniecība, ārpolitika, imigrācija, konkurences palielināšanās, vides aizsardzība, likumdošanas pilnveidošana, enerģētika, tūrisms un kultūra. Šeit ir daži citāti no aptaujāto ekspertu atbildēm:

„Vispozitīvāk Latvijas attīstību ietekmē strukturālie fondi, ja pareizi tos ieguldīsim. Apmaiņas programmas studentiem utt. - iespēja apgūt valodas, vērtīgu pieredzi, kļūstot par mobilāku "tautu", kas var pakāpties vienu soli tuvāk Lisabonas stratēģijas mērķiem (uz zināšanām balstītu ekonomiku).”

„Grūti nosaukt virzienus, kas viennozīmīgi pozitīvi vai negatīvi ietekmē Latvijas attīstību. Tā finanšu politikā ir gan Latvijai labvēlīgas, gan Latvijai ne tik labvēlīgas lietas. Vispozitīvāk Latvijas attīstību droši vien ietekmē struktūrfondu līdzekļi un brīva darbaspēka kustība.“

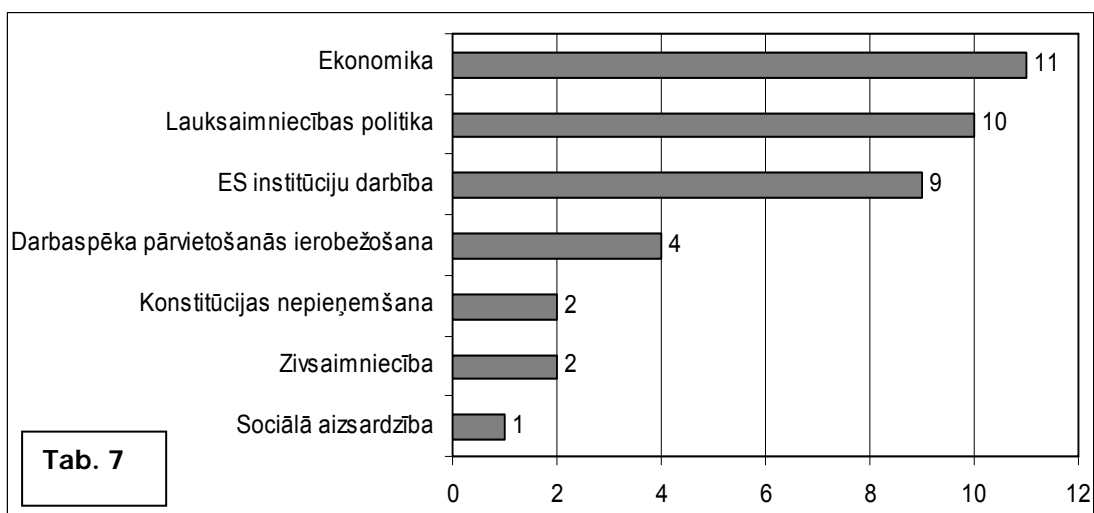
„Izglītības politikai jau pirmsiestāšanās procesā bija pozitīva attīstības tendence, bet pēc iestāšanās procesā iespējama vēl lielāka pozitīvā politikas virzība.”

„Pēdējā laikā enerģētikas politika kļuvusi ļoti aktuāla visai ES, kas atbilst Latvijas interesēm un tai ir potenciāls vēl labvēlīgāk ietekmēt konkrēto nozari Latvijā un visā ES. ”

„Jaunu dalībvalstu eiropeizācija vai demokratizācija. Vecās Eiropas spēja rast risinājumus jauniem izaicinājumiem.”

Kopumā pēc ekspertu domām vispozitīvāk Latvijas attīstību ietekmē Eiropas Savienības finanšu līdzekļu piešķiršana, kas ietver kohēzijas un struktūrfondus (25 atbildes). Sociālo politiku (15 atbildes) eksperti nosauc kā otro jomu, kura pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību. Visbeidzot ekonomika (13 atbildes), pēc ekspertu domām, ir trešā būtiskākā sfēra, kura pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību.

Nosauciēt tos ES darbības virzienus jeb politikas, kuru īstenošana visnegatīvāk ietekmē Latvijas attīstību? (Tabula 7)

Aptaujātie eksperti kā visnegatīvāko jomu, kura ietekmē Latviju, minēja tieši ekonomiku (11 atbildes). Šeit tika minēti tādi ekonomikas aspekti kā vienotā tirgus ierobežojumi, protekcionisms pakalpojumu tirgus liberalizācijā, prasības palielināt

nodokļu slogu un centieni izlīdzināt nodokļus visā ES, vairāki politiskas dabas jautājumi, kas ir saistīti ar lata piesaisti eiro, tādējādi mazinot monetārās politikas ietekmi valsts attīstībā un visbeidzot tiek bremsēta ražošanas attīstība un pastāv brīvas konkurences ierobežošana. 10 eksperti minēja lauksaimniecību, kura negatīvi ietekmē Latvijas attīstību. Kā trešā joma (9 atbildes), kura negatīvi ietekmē Latvijas attīstību, ir saistīta ar ES institūciju darbību. Šeit respondenti uzsver ES birokrātijas negatīvo ietekmi, kas liek ieviest vienotas prasības un normas dažādās specifiskās nozarēs. Tāpat eksperti minēja ES dubultstandartus, pārspīlētu demokrātijas un nepieciešamās līdzdalības tiesību izvirzīšana, pārspīlētu etnisko minoritāšu problēmu interpretāciju un dažādas neadekvātas birokrātiskas prasības. Daži no ekspertiem minēja ES konstitūcijas nepieņemšanu, kas arī negatīvi ietekmē Latvijas attīstību (skat. tabulu 7). Šeit ir daži citāti no ekspertu atbildēm:

„Brīvā darbaspēka plūsma - latviešu aizbraukšana ir negatīva Latvijas attīstībai, taču tur ES nav tik daudz vainīga kā Latvija, kurai jādomā, ko darīt.”

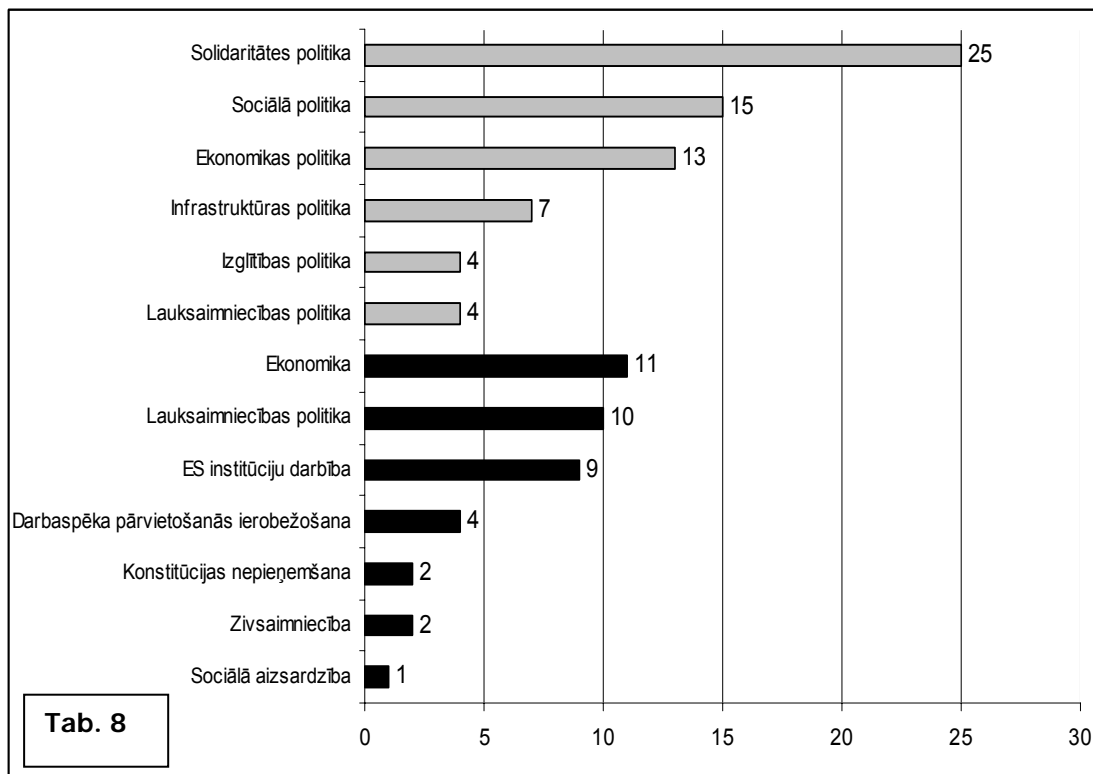
„Briseles direktīvas, kas būtiski skar Latvijas zemnieku un lauksaimniecības produkcijas pārstrādātāju intereses (cukurbiešu audzēšana un cukura ražošana Latvijā), kā arī Latvijas zvejnieku intereses (cūkdelfīnu dēļ nedrīkst izmantot trali, ar kuru tradicionāli ir zvejojuši Latvijas zvejnieki, nedrīkst zvejot Baltijas jūras lasi, jo tas esot veselībai kaitīgs atšķirībā no Norvēģijas mākslīgi un nebrīvē augušajiem lašiem u.c.)”

„Direktīvas projekts par vispārīgiem pakalpojumiem, Regulas projekts par Modernizēto Kopienas muitas kodeksu, Vienotā enerģētikas politika- atjaunoto energoresursu augstās izmaksas, ierobežotais darbaspēka un pakalpojumu tirgus.”

„Manā skatījumā Imigrācijas politika, konkrēti Šengenas līgums, lai gan Latvija vēl nav pievienojusies Šengenas līgumam. Neredzu līguma pozitīvos aspektus tieši Latvijas pilsoņiem. Līgums potenciāli uzliek tikai pienākumus valstij, bet lielākie ieguvēji no tā ir trešo valstu pilsoņi.”

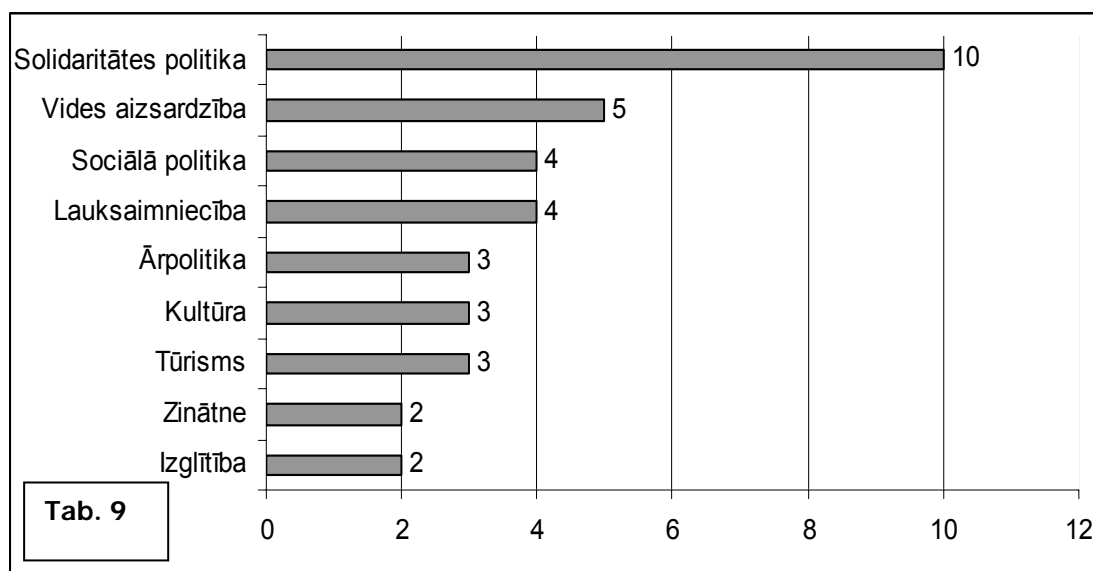
Kopumā, pēc aptaujāto ekspertu domām, ekonomika (11 atbildes), lauksaimniecības politika (10 atbildes) un ES institūciju darbība (9 atbildes) ir tās Eiropas Savienības sfēras, kuru īstenošana visnegatīvāk ietekmē Latvijas attīstību.

Salīdzinājums par tiem darbības virzieniem, kuri gan pozitīvi, gan negatīvi ietekmē Latvijas attīstību. (Tabula 8)

MELNS – negatīvi ietekmē Latvijas attīstību; PELĒKS – pozitīvi ietekmē Latvijas attīstību.

Vai Jūs varētu nosaukt tās ES sadarbības jomas, kurās Latvija līdz šim vislabāk ir izmantojusi savas iespējas? (Tabula 9)

Pēc aptaujāto ekspertu domām Latvija līdz šim vislabāk ir izmantojusi solidaritātes politikas sniegtās iespējas (10 atbildes). Finanšu līdzekļu piesaiste, struktūrfondu un kohēziju fondu apguve ir vislabāk izmantotās jomas. Kā nākamā joma, kurā Latvija

vislabāk ir izmantojusi savas iespējas, eksperti nosauc vides aizsardzību (5 atbildes). Sociālā politika un lauksaimniecība (4 atbildes) tiek minētas kā nākamās jomas, uzreiz aiz vides aizsardzības un solidaritātes politikas, kurās Latvija līdz šim veiksmīgi ir izmantojusi savas iespējas. Eksperti nosauca arī tādas jomas kā ārpolitika, kultūra, tūrisms, zinātne un izglītība, kurās sadarbība tiek uzskatīt par ļoti veiksmīgu (skat. tabulu 9). Atbildot uz šo jautājumu, atsevišķi tika minētas tādas jomas kā infrastruktūras pilnveidošana, zivsaimniecība, konkurences nodrošināšana, kvalitātes standartu ieviešana, kontrole ražošanā un starptautisku kopprojektu veidošana pakalpojumu inovāciju jomā. Šeit ir daži citāti no ekspertu atbildēm:

„Gan pirmsiestāšanās procesā gan pēc iestāšanās ES Latvijai izdevies veiksmīgi izmantot lauksaimniecības fondus. Protams, arī lauksaimniecības nozarē ir aspekti, kas Latvijas uzņēmējiem dara raizes, piemēram, cukura nozare, bet kopumā Latvija veiksmīgi izmanto piedāvātās iespējas šajā nozarē. Vēl Latvijai izdevies veiksmīgi sadarboties vides aizsardzības jomā. Neskatoties uz to, ka Latvijas vides situācija bija laba salīdzinot ar vidējo ES rādītāju, paaugstināti vides standarti ar atgriezeniskās saites palīdzību ļaus attīstīt tādas nozares kā ekotūrismu, tādējādi dodot ieguldījumu tautsaimniecības attīstībā.”

„Tūrisms, jo ir ievērojami pieaudzis tūristu skaits no ES valstīm. Latvijas kultūras dienas Francijā (ar runājošajiem akmeņiem u.c.). Vairāk šādu Latvijas kultūras "šarmofensīvu", jo, pirmkārt, kultūra ir tā joma, kurā Latvija jau šodien var ar ES valstīm runāt kā līdzīgs ar līdzīgu. Otrkārt, Latvijai joprojām ir ļoti daudz jāstrādā, lai panāktu Latvijas kā valsts atpazīstamības (pozitīvā nozīmē, nevis kā sekstūrisma valsti) palielināšanu. Pretējā gadījumā mūsu valsts ražojumiem brends "Made in Latvia" neko neizteiks, vai arī gluži pretēji - nospēlēs negatīvu lomu.”

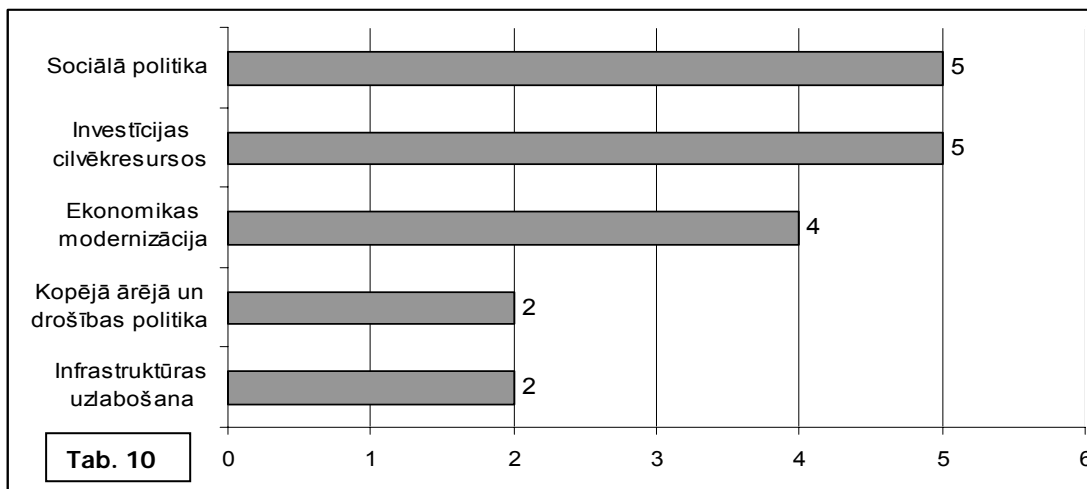
„Savā ziņā Latvijas iedzīvotāji ir labi izmantojuši iespēju no Latvijas aizbraukt, lai strādātu citās ES valstīs, taču nezinu, vai tas ir optimāli no Latvijas valsts īstermiņa, nemaz nerunājot par ilgtermiņa interesēm. Tūrisms ar atvērtajām robežām (ES sadarbības joma) savā ziņā ir viena lieta, ko Latvija ir labi izmantojusi - tūristu pieplūdums. Vienotais tirgus un kapitāla brīva plūsma nesusi ekonomikas izaugsmi neredzētos apjomos.”

„Neskatoties uz milzīgajiem trūkumiem, tomēr notiek struktūrfondu apguve... Bet pat tuvumā nav izmantotas visas iespējas. “

„Veiksmīga ir bijusi enerģētiskās politikas formulēšana un Latvijas deleģētā Eiropas Komisijas locekļa Andra Piebalga ieguldījums. Liberālākas pakalpojumu direktīvas sagatavošanā un vispār pakalpojumu tirgus liberalizēšanā Eiropas Savienībā - "Laval" lieta.”

Kopumā Latvija līdz šim vislabāk ir izmantojusi struktūrfondu un kohēziju fondu piešķirto finansējumu apguvi (10 atbildes). Kā nākamo jomu, kurā Latvija vislabāk ir izmantojusi savas iespējas, eksperti nosauc vides aizsardzību (5 atbildes).

Vai Jūs varētu nosaukt tās ES sadarbības jomas, kurās Latvija līdz šim vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas? (Tabula 10)

Pēc ekspertu domām Latvija vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas, lai veicinātu sociālās politikas attīstību (sociālās aizsardzības un darbinieku tiesību aizsardzības jomās) un palielinātu investīcijas cilvēkresursos (5 atbildes). Ekonomikas modernizācija (4 atbildes) tiek nosaukta kā nākamā joma, kurā Latvija nepietiekami izmanto savas iespējas. Šeit eksperti min gan inovācijas jaunās tehnoloģijās, gan zinātnes attīstību. Tāpat Latvija ir nepietiekami izmantojusi savas iespējas tūrismā, ārpolitikas un infrastruktūras uzlabošanas jomās, kur progress ir bijis vismazākais (skat. tabulu 10). Aptaujātie eksperti min arī lauksaimniecību un zivsaimniecību, kurās nav pilnībā izmantotas ES dotās iespējas. Arī tieslietu joma tiek minēta kā viena no sfērām, kur Latvijai nav pilnībā izdevies izmantot savas iespējas. Migrācija, tieši robežkontroles jautājumos Šengenas līguma ietvaros, ir vēl viena joma, kurā Latvija līdz šim vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas. Pieejamo resursu efektīva izmantošana arī tiek uzskatīta par vienu no tām jomām, kurā Latvijai nav izdevies sasniegt tik daudz, cik reāli būtu iespējams. Šeit ir daži citāti no ekspertu atbildēm:

„Latvija līdz šim vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas pakalpojumu direktīvas nacionālo pozīciju sagatavošanā un aizstāvēšanā.”

„Man un sabiedrībai kopumā ir ļoti zema izpratne, kur un kā tiek tērēta Eiropas nauda.”

„Latvija nav pietiekami aktīvi iesaistījusies ES politiskā procesa ietekmēšanā neformālā līmenī, proti, caur ES institūcijās nodarbinātajiem Latvijas pārstāvjiem (no zemākā līmeņa līdz pat augstākajam).”

„Galvenā neizmantotā iespēja, manuprāt, ir Eiropas nākotnes vīzijas veidošana - tā, lai vecās ES valstīs nebaidītos no mūsu darbaspēka, un mūsu iedzīvotāji - no 'veco' ES valstu vērtībām. Bet tā ir vairāku valstu problēma.”

„Korupcija un valsts aparāta neefektivitāte neļauj Latvijai sekmīgi izmantot ES palīdzību: 1) reģionālās attīstības pabalsti nonāk nevis Latgalē, bet gan "nosēžas”

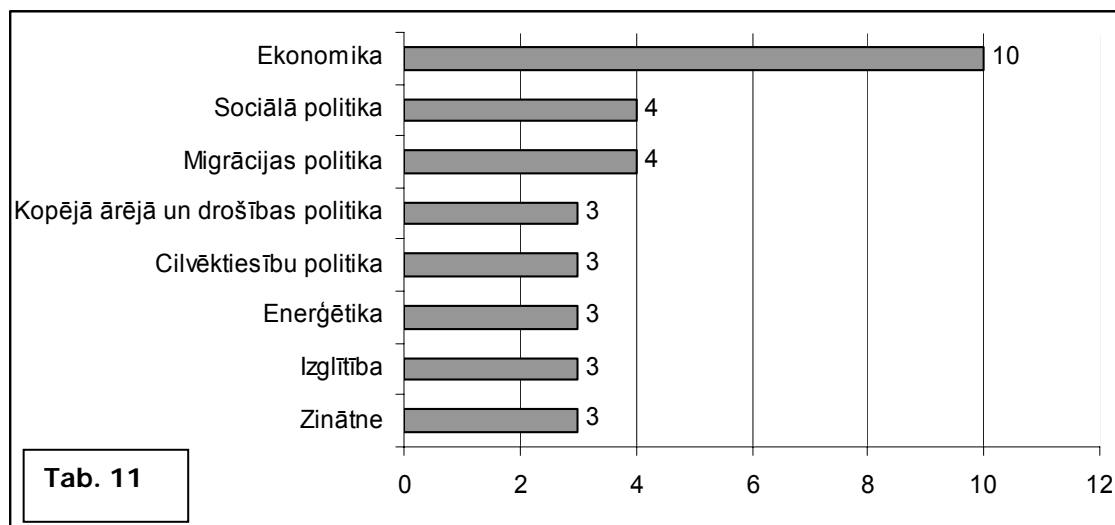
tepat Rīgā un Rīgas rajonā; 2) Platību maksājumu lauvas tiesu saņem Rīgas biznesmeņi, kuri ir pamanījušies par lētu naudu sapirkties milzu zemes platības Latgalē, bet kuru vārdus valdība neparko negrib izpaust.”

„ES apmaiņas programmas Erasmus/Socrates ietvaros Latvijas studentiem ir ļoti maz vietu ārzemju universitātēs, atšķirībā no Itālijas, Spānijas, Portugāles u.c.”

„Domājams, ka vājais punkts ir Iekšlietu politika, tas lielā mērā saistīts ar apstākli, ka Latvijai ir zināmas problēmas Šengenas līguma ieviešanai paredzēto līdzekļu apgūvē.”

Kopumā vairākums ekspertu nenosauc vienu konkrētu jomu, kurā Latvija vissliktāk ir izmantojusi savas iespējas, tomēr daži eksperti nosauc sociālās politikas attīstību (sociālās aizsardzības un darbinieku tiesību aizsardzības jomas) un nepieciešamību palielināt investīcijas cilvēkresursos (5 atbildes), kā arī ekonomikas modernizāciju (4 atbildes), kur Latvija nepietiekami izmanto savas iespējas.

Kādos jautājumos vai sfērās Latvijas un ES integrācija ir nepietiekama? (Tabula 11)

Ekonomika, pēc ekspertu domām ir tā joma, kurā Latvijas un ES integrācija ir bijusi nepietiekama (10 atbildes). Šeit eksperti min gan uzņēmējdarbības attīstību, brīvu pakalpojumu kustību, vienoto tirgu, monetāro politiku, šengenu un eiro. Migrācijas politika, sociālā politika (nodarbinātība, veselības jautājumi, sociālā aizsardzība un jaunatnes politika) pēc ekspertu domām ir nākamās sadarbības jomas, kurās integrācija ir bijusi nepietiekama (4 atbildes). Vairāki eksperti nosauca cilvēktiesību jautājumus, enerģētiku, izglītību un zinātnei, kurās Latvijas un ES savstarpējā integrācija ir bijusi nepietiekama. Papildus tam, eksperti nosauca tādas jomas kā tūrisms, cilvēkresursu attīstība, reģionālā politika, tieslietu un iekšlietu jomas un vides aizsardzības politika, kurās līdz šim Latvijas un ES integrācija ir bijusi nepietiekama.

„Latvija nav pratusi piesaistīt mūsu zinātnieku potenciālu ES kopīgo projektu izstrādē Lisabonas stratēģijas garā. Daudzi mūsu zinātnieki ir jau "nobalsojuši ar kājām" un paši atraduši darbu ES valstīs.”

Kopumā daudzi eksperti nosauc ekonomiku, kurā Latvijas un ES integrācija ir bijusi nepietiekama (10 atbildes). Šeit eksperti min gan uzņēmējdarbības attīstību, brīvu pakalpojumu kustību, vienoto tirgu, monetāro politiku, šengenu un eiro. Migrācijas politika, sociālā politika (nodarbinātība, veselības jautājumi, sociālā aizsardzība un jaunatnes politika) pēc ekspertu domām ir nākamās sadarbības jomas, kurās integrācija ir bijusi nepietiekama (4 atbildes).

Kādos jautājumos vai sfērās Latvijas un ES integrācija ir pārmērīga?

Jautājumā par to, kādās sfērās Latvijas un ES integrācija ir bijusi pārmērīga, pēc aptaujas datiem nav nevienas izteiktas jomas, kurā integrācija būtu pārmērīga. Atsevišķi eksperti kā pārmērīgu integrācijas aspektu min pārmērīgu pakļaušanos ES institūcijām. Šeit ir daži citāti no ekspertu atbildēm:

“Latvija nepietiekami izmanto iespēju noteikt pārejas periodus to vai citu ES prasību ieviešanai. Mūsu ierēdņi neprot argumentēti diskutēt ar ES ierēdņiem, pārāk ātri sakām Briselei: "Yes sir".”

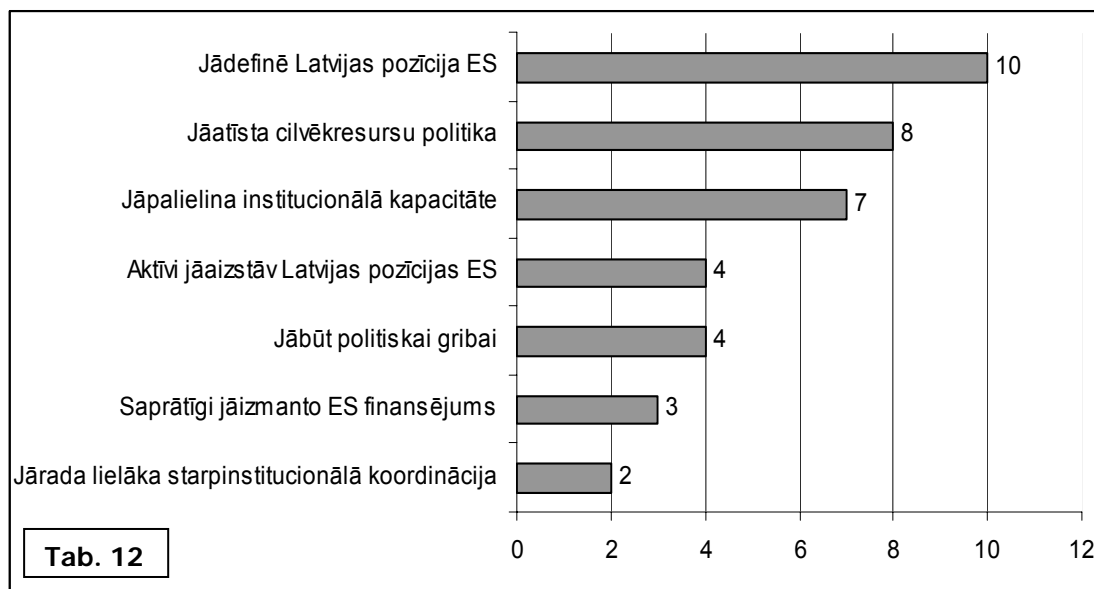
„Latvija ir viena no līderēm ES direktīvu pārņemšanā, bet, manuprāt, pārņemšanas kvalitāte rada bažas (ne tikai vai pareizi / nepareizi pārņemtas direktīvas, bet arī par to, vai ir izmantoti Latvijas situācijai atbilstošākie risinājumi).”

„Dažādos jautājumos pārāk piekāpjas visām prasībām, kas bieži ir negatīvi un nepastāv uz savu pozīciju.”

Tāpat tika uzskaitītas vēl vairākas jomas, kur Latvijas un ES integrācija ir bijusi pārmērīga. Tiek minēta lauksaimniecības politika, monetārā politika, vides aizsardzība, preču kvalitāte, pārtikas higiēnas prasības, dzimumu līdztiesība un valodas cilvēktiesību un nacionālo minoritāšu jautājumi.

Kopumā, pēc aptaujas datiem nav nevienas izteiktas jomas, kurā Latvijas un Eiropas Savienības integrācija ir bijusi pārmērīga, tomēr atsevišķi eksperti min pārmērīgu pakļaušanos ES institūcijām.

**Kas būtu jādara, lai padarītu efektīvāku Latvijas darbību ES ietvaros?
(Tabula 12)**

Kā vissvarīgākais nosacījums, kas ir nepieciešams, lai uzlabotu un padarītu efektīvāku Latvijas darbību ES ietvaros, ir skaidras Latvijas pozīcijas, interešu un prioritāšu definēšana (10 atbildes).

Jo „Tad arī izdosies labāk strādāt, vienoties par kompromisiem, jo būs zināms, kas ir mūsu interesēs un ko varam prasīt pretī par atbalstu vienā vai otrā jautājumā. Vispirms ir skaidri jānosaka, ko Latvija savā ekonomiskajā attīstībā vēlas panākt pēc 5, pēc 10 un 20 gadiem. Ir jāiegulda līdzekļi Latvijas interešu apzināšanā ES integrācijas kontekstā.”

„Jānosaka konkrētas valsts attīstības prioritātes un to realizācijas finansējums un vēlamie rezultāti, integrējot tās ES kopējās prioritātēs, tādējādi piesaistot finansējumu, un tās konsekventi jārealizē, nodrošinot pēctecību, nevis katrā jaunā valdībā nosakot jaunas prioritātes un rakstot n-tās stratēģijas un programmas bez reāla seguma, lēkājot no viena uz otru un līdz galam neizdarot neko. Valdībai un Saeimai nopietnāk jāstrādā un jāsaģatavo Latvijas nacionālās pozīcijas ES ministru padomēm un jāseko līdz to aizstāvēšanai.”

Cilvēkresursu attīstība (8 atbildes) ir nākamais svarīgākais nosacījums, kurš būtu jāīsteno Latvijai, lai padarītu efektīvāku līdzdalību ES. Eksperti uzsver, ka ir nepieciešams sagatavot un atalgot daudz vairāk speciālistu, līdz ar to ir nepieciešami ieguldījumi izglītībā un zinātnē. Ir jāpaaugstina to darbinieku kvalifikācija un izpratne par ES, kuri nodarbojas ar Latvijas interešu pārstāvniecību. Nepārprotami ir jāattīsta cilvēkresursi, lai uzkrātu lielāku pieredzi, tādējādi padarot efektīvāku Latvijas līdzdalību ES.

„Ir jāapzinās, ka bez labiem ekspertiem un ierobežotiem cilvēkresursiem Latvija nevar izvērtēt jauno ES likumdošanas aktu un politiku ietekmi uz valsti, kā arī nespēj aizsargāt savas valsts intereses pietiekamā līmenī.”

„Nepieciešams iegūt un nostiprināt pieredzi darbam ar ES. Ikdienā nepieciešams politiskais atbalsts un izpratne par darbību ES.”

Institucionālās kapacitātes palielināšana ir trešais būtiskākais nosacījums (7 atbildes), kurš būtu jāuzlabo, lai padarītu efektīvāku Latvijas darbību ES ietvaros. Tāpēc eksperti min to, ka ir jānodrošina mazāka personāla mainība valsts iestādēs, jāpalielina kapacitāte - instrumenti, institūcijas, sadarbības partneri, lai realizētu izvirzītos mērķus. Papildus tam, eksperti min to, ka ir jāstiprina savu nacionālo interešu aizstāvības instrumenti, apzinoties, ka valsts, kuru viņi pārstāv, ir unikāla un neatkārtojama. Visbeidzot eksperti uzskata, ka ar tik mazu administratīvo kapacitāti, kāda ir Latvijai, nekad nebūs iespējams efektīvi strādāt visos ES politiku virzienos.

Tomēr, lai to visu sasniegtu, kā būtisku faktoru eksperti min to, ka ir jābūt politiskai gribai un, piemēram, jāatsakās no ideoloģizētās “revanša un atribības” pieejas attiecībās ar Krieviju. Ir jābūt politiskajai gribai mērķtiecīgi attīstīt valsts ekonomiku.

Aptaujātie eksperti min arī to, ka Latvijai daudz aktīvāk ir jāizstāvē savas intereses ES un jāiesaistās citos ES nozīmīgākajos procesos. Tā, piemēram, *„būtu nepieciešams brīžiem nekaunīgāk aizstāvēt Latvijas intereses, ne vienmēr ātri izejot uz kompromisiem mīlā miera labad. Cītīgāk strādāt ar Latvijas Eiropas Parlamenta deputātiem un aktīvāk izmantot iespējas caur viņiem panākt labvēlīgākus nosacījumus Latvijai. Ieņemt aktīvāku pozīciju diskusijā par ES nākotnes galvenajiem jautājumiem - konstitūciju, kopējām ārējās politikas perspektīvām, un Lisabonas stratēģiju. Un atsevišķos jautājumos nepieciešama lielāka elastība, spējas pielāgoties un atvērtība pārmaiņām.”*

Lai padarītu efektīvāku darbību ES ietvaros Latvijai ir *„saprātīgi jātērē ES piešķirtā nauda un regulāri jāatskaitās tautai, cik, kur un kam šī nauda tiek tērēta.”*

Savukārt *„valsts varai ir konsekventi jārealizē ES līdzekļu sadale paredzētajiem mērķiem, nav pieļaujama korupcija un "draugu būsana". Jāmācās no Spānijas un Portugāles, kuru infrastruktūra 20 ES pavadītajos gados ir pārvērtusies līdz nepazīšanai.”*

Eksperti uzskata, ka ir *„jānovērš korupcija un jāizveido sistēma, lai efektīvāk izmantotu pieejamos ES fondus.”*

„Latvijai ir jāveido mērķtiecīgākas un plašākas politiskās debates par šiem jautājumiem Latvijas iekšienē - tas ir politiķu, NVO un masu mediju uzdevums.”

Eksperti uzskata, ka ir jābūt lielākai savstarpējai koordinācijai starp institūcijām, tādējādi uzlabojot informācijas un viedokļu apmaiņu ar konkrēto politiku speciālistiem. Tas palīdzētu arī plānošanas procesā. Rezultātā Latvija iegūtu labāk izstrādātas valsts nostājas dažādos jautājumos, līdz ar to būtu vieglāk pārliecināt citas dalībvalstis par konkrēto politiku risinājumiem.

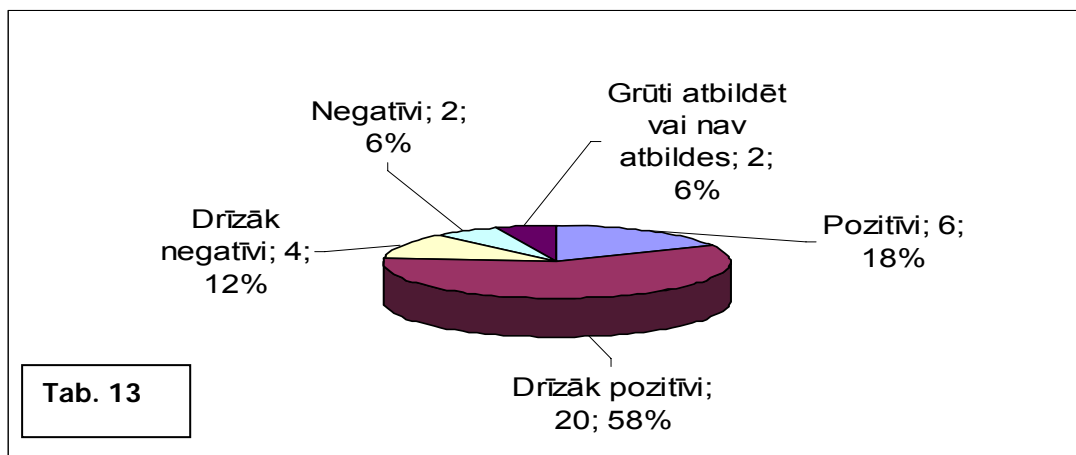
Visbeidzot tiek minēts viedoklis, ka Latvijai ir vairāk jāsadarbojas ar jaunajām dalībvalstīm un ziemeļvalstīm, lai padarītu efektīvāku darbību ES ietvaros.

Kopumā, pēc ekspertu domām, lai uzlabotu un padarītu efektīvāku Latvijas darbību Eiropas Savienības ietvaros, jādefinē skaidras Latvijas pozīcijas, intereses un prioritātes (10 atbildes). Cilvēkresursu attīstība (8 atbildes) un institucionālās kapacitātes palielināšana (7 atbildes) ir nākamie svarīgākie nosacījumi, kuri būtu jāīsteno Latvijai, lai padarītu efektīvāku līdzdalību ES.

Eiropas Savienības integrācijas nākotnes perspektīvas

Šajā sadaļā ekspertiem tika uzdoti jautājumi, kas saistās ar ES attīstības īstermiņa un ilgtermiņa perspektīvām, to, kas būtu jādara Latvijas un ES institūcijām, lai palielinātu sabiedrības uzticēšanos ES, kā nākotnē ES varētu ietekmēt kultūru daudzveidība un to, cik vēlams un kā būtu jārikojas Latvijai, ja notiktu atsevišķu ES valstu noslāņošanās, veidojot ciešākus sadarbības kodolus.

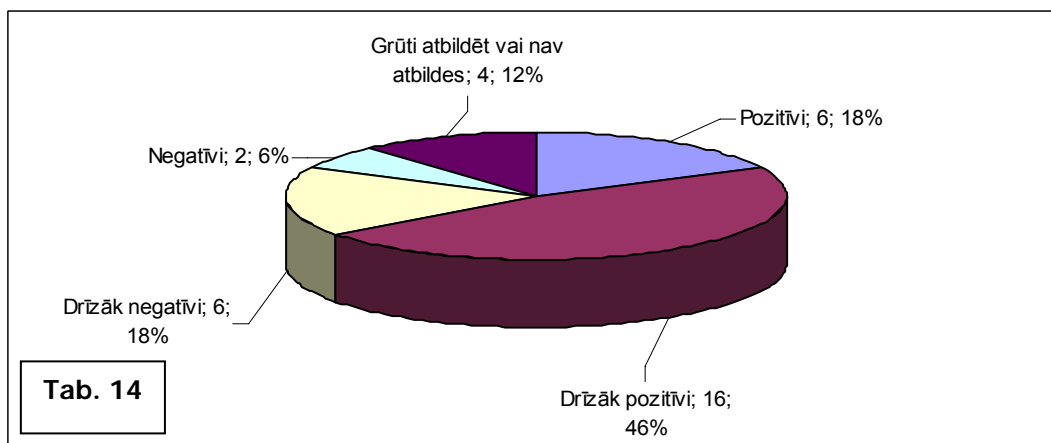
Kā Jūs novērtētu Eiropas Savienības attīstības īstermiņa perspektīvas? (Tabula 13)

18% (6 atbildes) no aptaujātajiem ekspertiem pozitīvi novērtēja ES attīstības īstermiņa perspektīvas, 58% (20 atbildes) ES attīstības īstermiņa perspektīvas novērtēja drīzāk pozitīvi, tādējādi kopumā 76% (26 atbildes) no visiem respondentiem izteicās pozitīvi par ES īstermiņa attīstības perspektīvām. Savukārt vairāk negatīvi noskaņoti bija tikai 18% (6 atbildes) respondentu par ES īstermiņa attīstību (skat. tabulu 13).

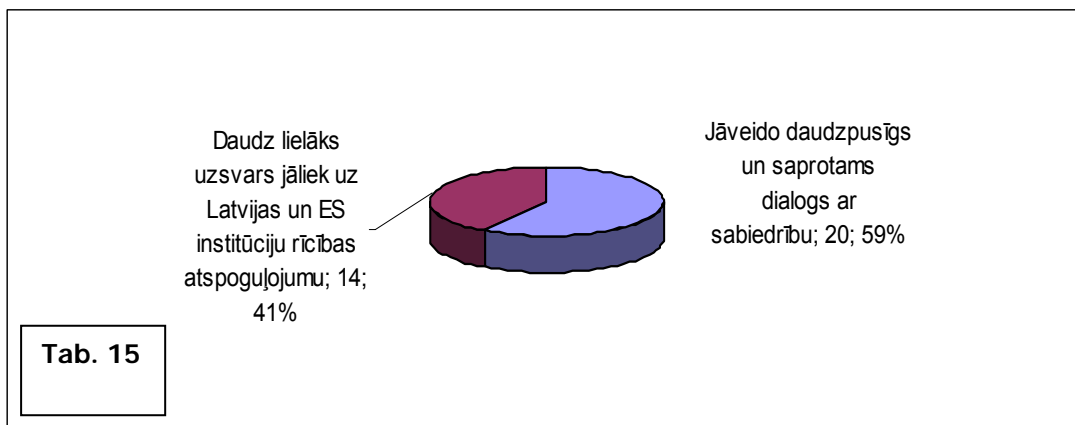
Ja salīdzina atbildes par ES ilgtermiņa attīstības perspektīvām (skat. tabulu 14), tad palielinās negatīvi noskaņotās atbildes (kopā 24%). Tāpat palielinās to atbilžu skaits, kuri nevarēja sniegt konkrētu atbildi. To lielā mērā var skaidrot ar to, ka ES īstermiņa attīstības perspektīva ir vairāk pārskatāmāka un prognozējamāka, savukārt ilgtermiņa ES nākotnes perspektīva ir daudz grūtāk prognozējamāka.

Kā Jūs novērtētu Eiropas Savienības attīstības ilgtermiņa perspektīvas? (Tabula 14)

Kopumā trīs ceturtdaļas (76% jeb 26 atbildes) aptaujāto ekspertu izteicās pozitīvi par Eiropas Savienības īstermiņa attīstības perspektīvām. Gandrīz tikpat optimistiski noskaņoti eksperti bija arī par ES ilgtermiņa attīstības perspektīvām (64% jeb 22 atbildes).

Kas būtu jādara Latvijas un Eiropas Savienības institūcijām, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos Eiropas Savienībai? (Tabula 15)

Atbildot uz jautājumu par to, kas būtu jādara Latvijas un ES institūcijām, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos ES, 59% (20 atbildes) atbildes tika saistītas ar to, ka jāveido daudzpusīgs un saprotams dialogs ar sabiedrību (skat. tabulu 15). Saprotamā valodā un daudzveidīgi jāskaidro globalizācijas izaicinājumi ES un nepieciešamība pievilkt jostas (vecajai Eiropai), lai saglabātu konkurētspēju.

Informējot sabiedrību, ir jābūt pietiekami konsekventai rīcībai un jāsniedz objektīva un patiesa informācija. Skaidrojot iedzīvotājiem ES politikas, ir jāinformē visas vecuma un sociālās iedzīvotāju grupas, tādējādi izmantojot visdažādākās sabiedrisko attiecību formas. Daži citāti no ekspertu atbildēm:

„EK pārstāvniecībai, EP pārstāvniecībai, ESIA un Saeimas Eiropas lietu komisijai aktīvi jāsadarbjas ar medijiem, izglītības iestādēm un NVO, lai regulāri apmainītos ar informāciju par aktualitātēm ES ietvaros. Katrā augstskolā, jābūt kursiem par ES politiku, katrā vidusskolā vēstures stundās jāvelta vairāk laika ES vēsturei”

„Jārūnā ar sabiedrību daudz daudzpusīgāk nekā līdz šim un ne tikai jāstāsta, kas ir ES un ko mēs tur darām, bet arī jāklaušās, ko sabiedrība saka, respektīvi, ne tikai smadzeņu mazgāšana no vienas puses, bet arī ieklausīšanās. Uzsvaram ir jābūt uz atklātāku komunikāciju, atzīstot, ka ES nav visu jautājumu atbilde un arī pasakot skaidri, ka ir lietas, kur atbildes nav un kur ES nav vainojama, piemēram, ekonomikas struktūru izmaiņas - ražošanas samazināšanās - nav ES vaina, bet gan globalizācijas sekas”

Tika izteikts viedoklis, ka mediji nereti rada negatīvu iespaidu par ES, līdz ar to arī radot sabiedrībā negatīvu iespaidu par ES. Tāpēc iespējams institūcijām vairāk jāsadarbjas ar medijiem, jāinformē tie par ES. Dažādas ES publicitātes prasības, kas domātas, lai veicinātu sabiedrības informētību, izraisa pretēju reakciju. Varbūt, ka biežāk vajadzētu spontānas informēšanas akcijas nevis skrupulozas prasības, piemēram, EK regulās.

Tika uzsvērts, ka ir jāturpina dialoga veicināšana starp ES institūcijām un Latvijas pilsonisko sabiedrību Komisijas "D" plāna ietvaros. Vairāk ir jāinformē sabiedrība par to, kādas intereses Latvijai ir izdevies aizstāvēt vislabāk, līdz ar to daudz vairāk jāstāsta par savu darbību, vairāk jāmacās pašiem, lai profesionāli skaidrotu citiem, jo bieži vēstījums nav saprotams, ir pārāk sarežģīts un nav analītisks.

Parādījās arī viedoklis, ka ir nepieciešams sniegt ieskatu par valdības darbību ES un tādējādi apliecināt sabiedrībai, ka „vārdi atbilst darbiem”. Runāt vienkārši par sarežģīto un ar piemēriem ilustrēt, tomēr vieglāk ir ieteikt, nekā reāli izdarīt. Kopumā jāuztur politiski sabiedriska dialogs par to, kādu ES vēlamies attīstīt.

41% (14 atbildes) aptaujāto ekspertu atbildēja, ka daudz lielāks uzsvars jāliek uz Latvijas un ES institūciju rīcību (skat. tabulu 15), jo „*informēšana nelīdzēs, tāpēc vienīgais līdzeklis ir pietiekoši strauja ekonomiskā attīstība cerībā, ka cilvēki noticēs, ka tam ir kāds sakars ar Latvijas dalību ES, un ir svarīgi, lai ES nebūtu nekādi īpaši satricinājumi un šķelšanās "vecu" un "jauno" dalībvalstu starpā.*”

Ir jāatspoguļo sasniegtie rezultāti, jāmazina birokrātija un birokrātu veidotās valodas pārsvars komunikācijā.

„Cilvēki noticēs pozitīviem darbiem, nevis vārdiem. Pagaidām dominē no Briseles nākušas un mūsu ekonomiku ierobežojošas direktīvas. Nepieciešams ir kaut kāds projekts, kurā varētu redzēt, ka ES uz Latviju raugās patiešām kā uz līdztiesīgu ekonomisku partneri bez "vecākā brāļa kompleksa", ir gatava ieguldīt līdzekļus un dalīties augsto tehnoloģiju ražošanas noslēpumos, lai Latvijā attīstītos mūsdienīga ražošana, nevis tikai lielveikali ES preču realizēšanai”

„Jāratificē Eiropas konstitūcija un jāpanāk tās ātrāka stāšanās spēkā, iespējams ar nelielām izmaiņām. Konstitūcija paredz instrumentus demokrātiskās kontroles nostiprināšanai, palielinot nacionālo parlamentu lomu ES lēmumu pieņemšanas procesā, kā arī paredzot pilsoņu likumdošanas iniciatīvas.”

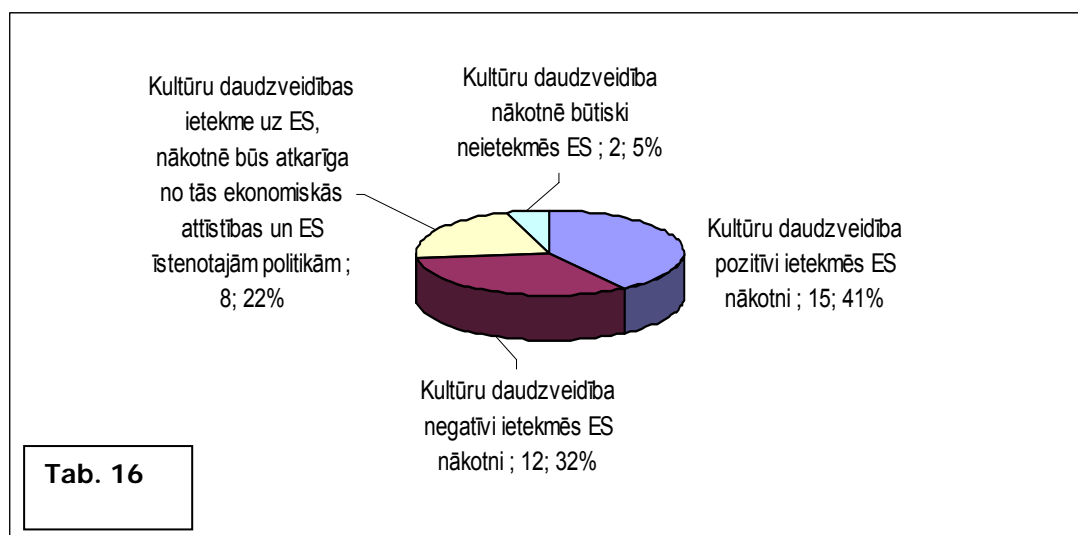
„ES institūcijām būtu jāpierāda, ka spēj strādāt efektīvi un sekmīgi paplašinātajā ES, jo diemžēl šobrīd kultūras atšķirības un ekonomisko interešu atšķirība apgrūtina lēmumu pieņemšanu. Latvijas institūcijām būtu jāpierāda, ka pieejamie ES fondi tiešām nonāk līdz infrastruktūras un uzņēmējdarbības attīstībai ne tikai politiķu un viņu draugu kabatās. Ir jārūpējas par sabiedrībai labi redzamiem panākumiem.”

Atbildot uz šo jautājumu, izskanēja visdažādākie viedokļi. Pirmkārt valdībai jātiek galā ar inflāciju, kas spēcīgi iedragā sabiedrības uzticību Latvijas integrācijai ES, jāpaaugstina materiālais labklājības līmenis un labāk jāorganizē miljonu sadalīšana. Jāizstrādā un jāiedziļinās politikās, kuras skar lielāku sabiedrības daļu, piemēram, sociālā aizsardzība un sociālā palīdzība. Parādījās arī viedoklis, ka neuzticēšanās ES varētu būt saistīta ar zināmu neuzticēšanos nacionālajai valdībai. Arī ES "vecajās valstīs" aktīvāk jāveic sociālās un ekonomiskās reformas, it īpaši darba tirgus jomā, jāsamazina birokrātiskie šķēršļi uzņēmējdarbībā un nodarbinātībā.

Kopumā, Latvijas un Eiropas Savienības institūcijām, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos, vairāk nekā puse (59%) ekspertu uzskatīja, ka jāveido daudzpusīgs un saprotams dialogs ar sabiedrību. Savukārt pārējie eksperti (41%) uzskatīja, ka, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos ES, ir jāparāda šīs institūcijas reāli padarītie darbi.

Bieži vien tiek runāts par kultūru daudzveidību gan kā par Eiropas bagātību, gan kā par faktoru, kas veicina netoleranci sabiedrībā. Kādā veidā, Jūsaprāt, kultūru daudzveidība nākotnē ietekmēs Eiropas Savienību? (Tabula 16)

Jautājumā par kultūru daudzveidību un tās ietekmi uz ES, visvairāk ekspertu atbildes (41% jeb 15 atbildes) tika saistītas ar kultūru daudzveidību kā pozitīvu faktoru ES attīstībā (skat. tabulu 16). Kultūru daudzveidība sniedz lielisku iespēju jauniem kontaktiem un interešu izpausmēm. Kultūra tiek uztverta kā vienīgais veids, kas var neitralizēt globalizācijas negatīvo ietekmi.

Cilvēki var būt tikai ieguvēji, uzzinot ko jaunu par kultūrām un lietām, kas notiek ārpus viņu valsts robežām, līdz ar to tas var veicināt savstarpēju iecietību starp dažādām tautībām un kultūrām. Šī ietekme ir nolemta būt par pozitīvu ietekmi, jo vai nu Eiropas sabiedrības tiks galā ar netoleranci (un tas visticamāk, tā notiks) vai arī sabruks.

Tomēr izskanēja arī viedoklis, ka kultūru daudzveidības ietekme ir atkarīga no tā, par kuriem sabiedrības slāņiem runājam, „*visticamāk, ka situācija paliks līdzīga kā šobrīd, ka kultūru daudzveidība ir pozitīvs elements daļai sabiedrības, un pilnīgi cits - citai daļai. Tie, kas ceļo, strādā un mācās ārpus savas valsts, kas padzīvojuši vienā un otrā valstī, tiem kultūru daudzveidība ir reāla bagātība.*”

Tāpat kultūru daudzveidības pozitīvais aspekts tiek skatīts tikai Eiropas tradicionālo kultūru ietvaros un pie nosacījuma, ja izdodas bez konfliktu savienojamība. Tika izteikta cerība, ka līdzīgi kā "vecajām" ES dalībvalstīm pagaidām ir vairāk vai mazāk veiksmīgi aizstāvēt savu kultūru, tas izdosies arī pārējām dalībvalstīm, kas pašreiz savos centienos integrēties ES pievērš nepietiekamu uzmanību savu kultūras vērtību aizsargāšanai, ja vien tajās netiek saskatīts potenciāls tūristu piesaistīšanai. Tādā veidā, iespējams, lielākas tūrisma iespējas ES robežās būs faktors, kas ļaus pasargāt kultūras daudzveidību ES.

Parādījās arī viedoklis, ka kultūru daudzveidība veicinās to, ka lēmumu pieņemšanas procesā tiks ņemtas vērā plašākas sabiedrības intereses. Un ja katras kultūras tradīcijas tiks koptas un nepiesārņotas, tad veidosies interesanta tirgus tūrisma industrija.

Šajā jautājumā viedokļi dalījās un 32% (12 atbildes) ekspertu atbildes bija saistītas ar domu, ka kultūru daudzveidība negatīvi ietekmēs ES nākotnes attīstību, jo vienmēr būs tādi, kas jutīsies apdraudēti (skat. tabulu 16). Konservatīvie sabiedrības segmenti

turpinās tai pretoties, tādējādi šie jautājumi vēl saasināsies. Kultūru daudzveidība lielā mērā maina priekšstatu par „Eiropas kultūru”, jo pagaidām apvienojušās valstis pārstāv arī noteiktas kopīgas vērtības, kas paplašināšanās kontekstā var radīt negatīvu ietekmi. Imigrācija no valstīm ārpus ES, kā arī ne etnisko eiropiešu kultūra arī tiek uztverta kā negatīvi ietekmējoša attiecībā uz ES veiksmīgu funkcionēšanu nākotnē. Kultūru daudzveidība un lēmumu pieņemšanas aspekts tiek uztverts kā ES šķērsošs faktors, kas nākotnē var izraisīt ES sadalīšanos.

„Domāju, ka kultūru daudzveidība arī nākotnē var būt iespējamo konfliktu cēlonis, tomēr personīgi baidos, ka Eiropas Savienības valstu integrācija var veicināt mazskaitlīgo etnisko grupu kultūras "izšķīšanu" kopējā masā, kā arī var mazināties atšķirības starp t.s. "lielo" nāciju kultūrām, un dažādas nācijas var pārņemt citu nāciju kultūras iezīmes. Visticamākais, ka ES attīstīsies pēc t.s. ASV "melting pot" parauga, kas manā skatījumā ir viens no lielākajiem ES trūkumiem un potenciālajiem riskiem.”

„Attiecībā uz musulmaņu kultūras integrāciju Eiropā un Turcijas iespējamo uzņemšanu ES, es esmu ļoti skeptiski noskaņots. Vecajai Eiropai, kā to parādīja musulmaņu jauniešu vandālisma nemieri Francijā, jau tagad ir daudz darāmā, lai integrētu šos jaunpienācējus savā sabiedrībā uz viņu jaunās mītnes zemes noteikumiem, kuri iebraucējiem ir jārespektē.”

Bez pozitīvās un negatīvās kultūru daudzveidības ietekmes uz ES pastāvēšanu, tika izteikts viedoklis (22% atbildes jeb 8 atbildes), ka kultūru daudzveidības ietekme uz ES nākotnē būs atkarīga no tās ekonomiskās attīstības un ES īstenotajām politikām (skat. tabulu 16). Pie augšupejas – nostiprināsies tolerance, savukārt pie stagnācijas – pieaugs netolerance. Problēmas varētu rasties, ja tiks īstenota neapdomīga imigrācijas politika un ja kultūru daudzveidība tiks palielināta uz Āfrikas un Tuvo austrumu valstu rēķina. Tāpat būs grūtāk atvērt robežas jauno dalībvalstu darbaspēkam, būs milzīgs spiediens centralizēt migrācijas politiku. Šeit ir daži citāti:

„Svarīgi būs tas, vai izdosies atrast optimālu veidu, kā samierināt kultūru un reliģiju brīvas izpausmes ar ES valstu konstitucionāli-tiesisko izkārtojumu un vērtībām. Ja notiks musulmaņu imigrantu integrācija ES sabiedrībās uz kopīgo vērtību pamata, tad no konflikta varēs izvairīties. Ja veidosies "paralēlas sabiedrības", tad abpusēja atsvešinātība, netolerance un ksenofobisko partiju popularitāte paaugstināsies.”

„Ņemot vērā imigrācijas tendences un šā brīža situāciju, ES palielināsies netolerance, kas pamazām izpaužas jau šobrīd. Tas notiek gan Eiropas līmenī, gan attiecībā uz ārējiem aktieriem. ES tas ietekmēs tādā veidā, ka arvien grūtāk būs panākt kompromisu un viedokļu saskaņu.”

„Kultūru daudzveidība ir gan Eiropas Savienības spēks, gan tās komplicētības avots. Atrodot sabalansētu starptautisko, nacionālo un reģionālo politiku, ES var izmantot šo faktoru ES projekta tālākai veiksmīgai attīstībai.”

„Visi ir atkarīgi no ES politikas šajā jomā, skaidras atbildes uz konservatīvo tradicionālistu un populistisko nacionālistu izaicinājumiem, no spējas pāriet no multikulturālisma retorikas uz konkrēto rīcību.”

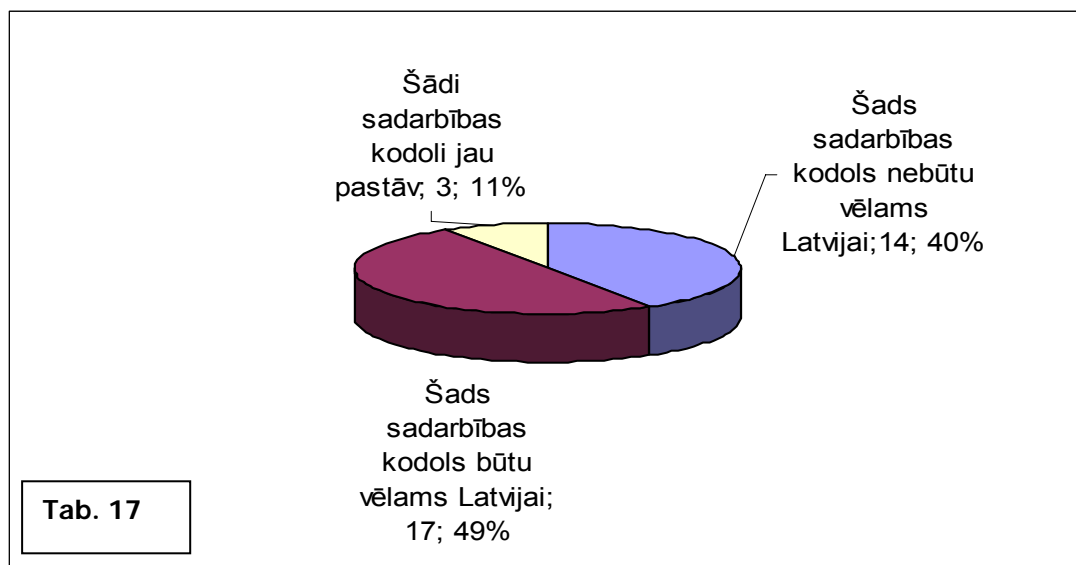
„Kultūru daudzveidība kļūs plašāk pieejama un tās attīstība ir atkarīga no katras dalībvalsts politiskās gribas un nacionālās pašapziņas, sabiedrības liberālās daļas un politikas veidotāju vēlmes risināt šīs problēmas.”

Šajā jautājumā parādījās izteikta viedokļu dažādība, tādējādi izskanēja arī viedoklis, ka kultūru daudzveidība nākotnē būtiski neietekmēs ES (5% jeb 2 atbildes) un tā nav īpaši liela problēma, raugoties no Latvijas viedokļa (skat. tabulu 16).

„Kultūru daudzveidība neveicina netoleranci, to veicina šīs daudzveidības neapzināšanās, ne informētība. Daudzveidībai kā tādai nākotnē būs sekundāra nozīme, primārā vietā atkal būs kopējas, vienojošas vērtības, piemēram, brīvība, kristietība, islāms.”

Kopumā, pēc ekspertu domām, kultūru daudzveidība pozitīvi ietekmēs Eiropas Savienības attīstību (41%). Savukārt trešdaļa ekspertu (32%) uzskata, ka kultūru daudzveidība negatīvi ietekmēs ES nākotnes attīstību, bet atsevišķi eksperti (22%) izteicās, ka kultūru daudzveidības ietekme uz ES, nākotnē būs atkarīga no tās ekonomiskās attīstības un ES īstenotajām politikām.

Cik vēlams Latvijai būtu Eiropas Savienības modelis, kurā atsevišķas ES valstis savā starpā sadarbotos ciešāk (izveidotos ES sadarbības „kodols”)? (Tabula 17)

Ekspertiem, atbildot uz jautājumu par to, cik vēlams Latvijai būtu Eiropas Savienības modelis, kurā atsevišķas ES valstis savā starpā sadarbotos ciešāk, 49% (17 atbildes) ekspertu atbildes bija par šādu sadarbību un ka šāds sadarbības kodols būtu vēlams Latvijai (skat. tabulu 17).

„Tas varētu būt Latvijai izdevīgi, jo tā pati nezina, kas grib būt un kas ir tās nacionālās intereses - respektīvi, kurās jomās ciešāka sadarbība ir interesanta, tad tā, lecot no vienas uz otru jomu, var darboties tur un tur, fleksibilitāte var tikt uzskatīta par pozitīvu vērtību... Latvijai jādefinē, kas ir nākotnes vīzija, tad arī būs skaidri redzams, kas varētu būt jomas, kur mums ir izdevīgi ciešāk sadarboties un kur nē.”

Eksperti uzskata, ka šāds kodols ir pozitīvs Latvijai, tomēr ir svarīgi, lai "kodols" neveidotos, atgrūžot kādas ES dalībvalstis. Protams, pati par sevi ciešāka integrācija nav nekas slikts, bet Latvijai ir jābūt iespējai izvēlēties piedalīties vai nē. Tai ir jābūt patiesai sadarbībai starp līdzvērtīgiem partneriem, kas visiem sadarbībā iesaistītajiem dotu sinerģisku efektu (kad divi plus divi dod pieci), nevis Latvijas ekonomikas vienkārša "piesiešana pie ES veco dalībvalstu ekonomikas ratiem". Pēc ekspertu domām svarīgi ir arī tas, lai šajā procesā Latvija netiek izstumta no konsultācijām, jo tad ar nelielu ietekmi gan Padomē, gan Parlamentā mums nebūs praktiski nekādu iespēju ietekmēt lēmumu pieņemšanu.

„Atbalstāma būtu ideja par neoficiālu konsultēšanos visu laiku, jo tas palīdzētu izvairīties no daudziem konfliktiem un pārpratumiem.”

Tika izteikts viedoklis, ka „Daudzātumu Eiropa” ir vienīgā pieņemamā izeja no šībrīža īslaicīgā strupceļa. Tomēr kodols ir izdevīgs tikai tad, ja Latvija ir gatava piedalīties šādā kodolā. Vienlaikus kodolam jābūt atvērtam un cieši iesaistītam ES kopējā struktūrā, nevis jāveidojas paralēli tai. Kopumā neformālie līderi pastāv un pastāvēs un, protams, būtu izdevīga šā loka paplašināšanās ar ES Centrālās un Austrumeiropas valstīm, vispirms Poliju un, tā kā līdzīga sadarbība starp valstīm, visbiežāk - kaimiņvalstīm un viena reģiona valstīm, pasaulē ir un vienmēr ir bijusi normāla prakse, tad no šī viedokļa šis modelis ir apsveicams.

Atbildot uz šo jautājumu, tika izteikti viedokļi par ciešākiem sadarbības veidiem. Piemēram, Ziemeļvalstu bloks, Baltijas jūras valstu savienība, Skandināvija + Baltija Latvijai būtu izdevīgs. Bija arī viedoklis, ka šāda sadarbība būtu vēlama tikai tad, ja runa ir par dažu atsevišķu „vecu” dalībvalstu veidotu kodolu. Taču galvenais secinājums ir tas, ka Latvija ir viena no mazajām valstīm, līdz ar to mums kā mazai dalībvalstij nekas cits neatliek, kā pēc iespējas labāk mācīties lobēt savas intereses ES.

Savukārt 40% (14 atbildes) no aptaujātajiem ekspertiem atbildēja, ka šāds sadarbības kodols nebūtu vēlams Latvijai, jo Latvija varētu palikt ārpus šī kodola (skat. tabulu 17). Eksperti minēja dažādus iemeslus, kas Latvijai neļauj iekļūt šādā kodolā. Pirmkārt, tas ir mazās valsts statuss. Otrkārt, Latvija nav eiro dalībniiece. Latvijas ārpolitika ir pārāk vienpusīgi pro-atlantiska. Izteikta vairāku ātrumu ES vai kodola un perifērijas veidošanās ES ietvaros Latvijai nav izdevīga ne politiski, ne ekonomiski.

„Pastiprināta core Europe (jo jau šobrīd ne visas ES valstis ir iesaistītas visos projektos, piemēram, Šengena, eiro) nav stipras ES interesēs. Protams, tad rodas jautājums, vai tas ir Latvijas interesēs - vai mums interesē, ka esam spēcīgi tikai paši un ES jau mazāk svarīga, vai tomēr balstām mūsu spēku arī tajā faktā, ka esam ES. Domāju, ka ir pēdējais variants, proti, Latvijai ir izdevīgi, ka ES ir spēcīga, lai arī šobrīd ir daudzi procesi, kas to vājina (ļoti dažādie uzskati par nākotni - vairāk protekcionisms vai liberālisms?).”

Pēc dažu ekspertu domām optimāls variants ir 25 ES valstu kopīgs progress, pieņemot Konstitūciju vai arī tas Konstitūcijas daļas, kuras vienkāršo ES darbību un veicina ES kopējo ārējo un drošības politiku.

Tika izteikts viedoklis, ka šādu kodolu veidošanās veicinās atšķirības nevis vienotu pieeju un ir pretrunā ar ES pamatprincipiem - vienotu tirgu, kur visiem dalībniekiem ir vienoti nosacījumi, un notiek brīva kapitāla, preču un darbaspēka kustība, turklāt pārmērīga koncentrēšanās uz sadarbību tikai ar noteiktu, ierobežotu partnervalstu

skaitu, var mazināt attiecīgās valsts iniciatīvu un motivāciju meklēt arī citas sadarbības iespējas, kā arī tas, ka ciestu valstis, kas paliek ārpus šādas sadarbības "kodoliem". Līdz ar to viss ir atkarīgs no tā, kādiem mērķiem patiesi tāds kodols konsolidējas un vai vispār tad ir jēga pašai ES, ja atkal tiek veidots kodols, kurš ar laiku atkal sāks izplesties.

Šī jautājuma ietvaros bija arī trešā atbilžu grupa, kurā 11% (3 atbildes) ekspertu atbildes bija par to, ka šādi sadarbības kodoli jau pastāv (skat. tabulu 17). Par piemēru minot gan eiro, gan Šengenu.

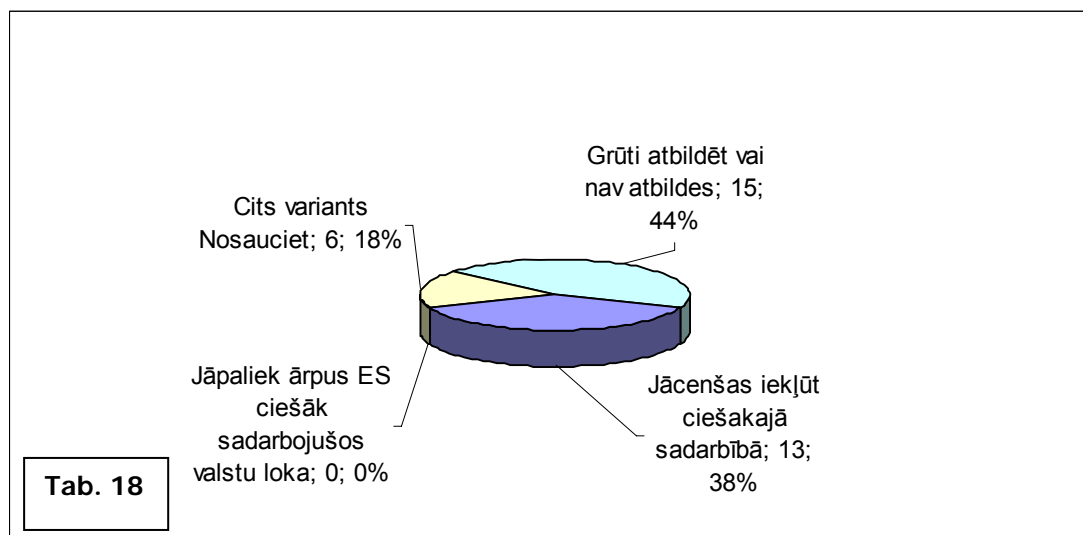
„Šī situācija ir jau šodienas realitāte, jo viena valsts nav "karotāja". Tas ir dabisks un neizbēgams process, ar kuru ir jārēķinās un jāizmanto to dotās iespējas.”

„Par šādu kodolu jau var runāt patlaban, tas ir pretnostatījums starp „vecajām” un „jaunajām” dalībvalstīm. Šāda šķelšanās Latvijai un visai ES nav vēlama, bet tā ir saprotama, jo sadarbības iestrādes, līdz ar to arī izpratne labāka ir kaimiņvalstu starpā.”

Līdz ar to, pēc ekspertu domām, dažādi sadarbības modeļi ir neizbēgami, taču kopumā tas varētu pozitīvi ietekmēt Latvijas interešu aizstāvēšanu ES institūcijās.

Kopumā gandrīz puse aptaujāto ekspertu (49%) izteica viedokli, ka Latvijai būtu vēlams tāds Eiropas Savienības modelis, kurā atsevišķas ES valstis savā starpā sadarbotos ciešāk. Savukārt 40% aptaujāto ekspertu bija pret šādu sadarbības kodolu veidošanu.

**Ja šāda Eiropas integrācijas noslāņošanās notiks, kā būtu jārikojas Latvijai?
(Tabula 18)**

44% (14 atbildes) ekspertu nevarēja sniegt skaidru atbildi uz jautājumu par to, kā Latvijai būtu jārikojas Eiropas Savienības integrācijas noslāņošanās gadījumā. 38% (13 atbildes) ekspertu atbildēja, ka šādā situācijā Latvijai ir jācenšas iekļūt ciešākajā sadarbības lokā. Neviens no aptaujātajiem ekspertiem neatbildēja, ka Latvijai vajadzētu palikt ārpus ciešāk sadarbojušos valstu loka. Savukārt 18% (6 atbildes)

ekspertu minēja citus variantus, kā būtu jārikojas Latvijai šādā situācijā (skat. tabulu 18).

Šeit eksperti minēja to, ka Latvijai būtu jāpielieto elastīgāka politika, jāattīsta daudzpusējas attiecības vai arī ir jācenšas veidot tādu sadarbību, kur būtu ievērotas Latvijas intereses. Eksperti uzskata, ka jādoma par konkrētas sadarbības projektu no nacionālo interešu redzes leņķa - nevajag pa visu varu dzīties iekšā, kā, piemēram, Briseles samitā (kur mēģināja apstiprināt ES konstitūciju), kad jauno valstu pārstāvji esot pie Vācijas, Francijas un Lielbritānijas pārstāvjiem gājuši, sakot "mēs esam dzirdējuši, ka jūs gatavojaties taisīt "core Europe" - mēs arī gribam".

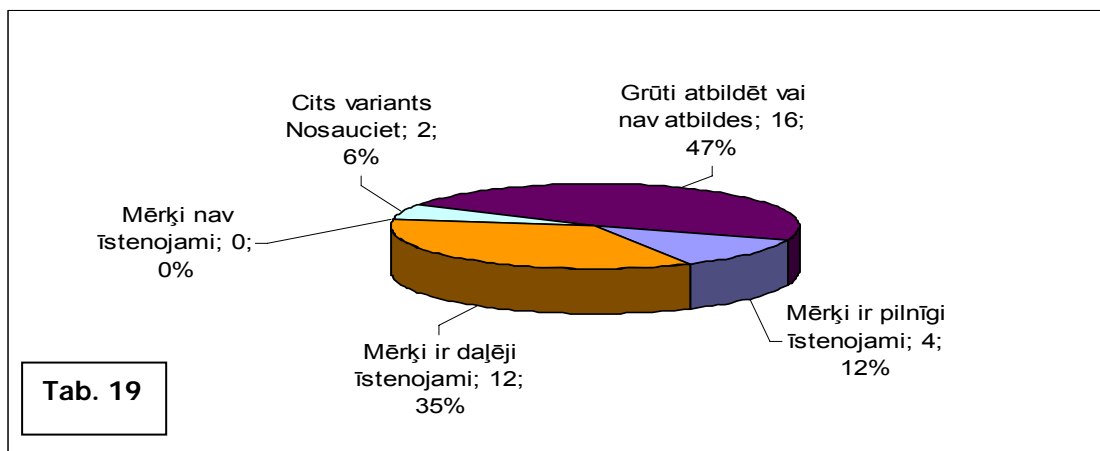
Tomēr daži eksperti uzskata, ka katrs konkrētais gadījums būtu jāskata atsevišķi, taču maz ticams, ka būs viens valstu kodols visos jautājumos, kas noteiks toni. Visticamāk, ka notiks valstu grupēšanās katrā jautājumā, tādējādi Latvijai ir jāpievienojas atbilstoši savām interesēm.

Tika izteikts arī viedoklis, ka ir jāizmanto daudzpusējas sadarbības iespējas ar visām dalībvalstīm un, ja tas iespējams, jāveicina sev vēlamu grupējumu veidošanās. Un visbeidzot jāsadarbības ar ekonomiski un ģeopolitiski līdzīgām dalībvalstīm, variējot atsevišķu jautājumu risināšanu arī ar citu valstu grupām.

Kopumā, nedaudz mazāk par pusi no aptaujātajiem ekspertiem (45%) nevarēja sniegt skaidru atbildi par to, kā Latvijai būtu jārikojas Eiropas Savienības integrācijas noslāņošanās gadījumā. 39% ekspertu atbildēja, ka šādā situācijā Latvijai ir jācenšas iekļūt ciešākajā sadarbības lokā. Neviens no aptaujātajiem ekspertiem neatbildēja, ka Latvijai vajadzētu palikt ārpus ciešāk sadarbojušos valstu loka.

Daži Latvijas un Eiropas Savienības sociālās integrācijas aspekti

Cik lielā mērā Latvija var īstenot ES Lisabonas stratēģijas mērķi kļūt par "konkurētspējīgāku un dinamiskāku uz zināšanām balstītu ekonomiku"?
(Tabula 19)

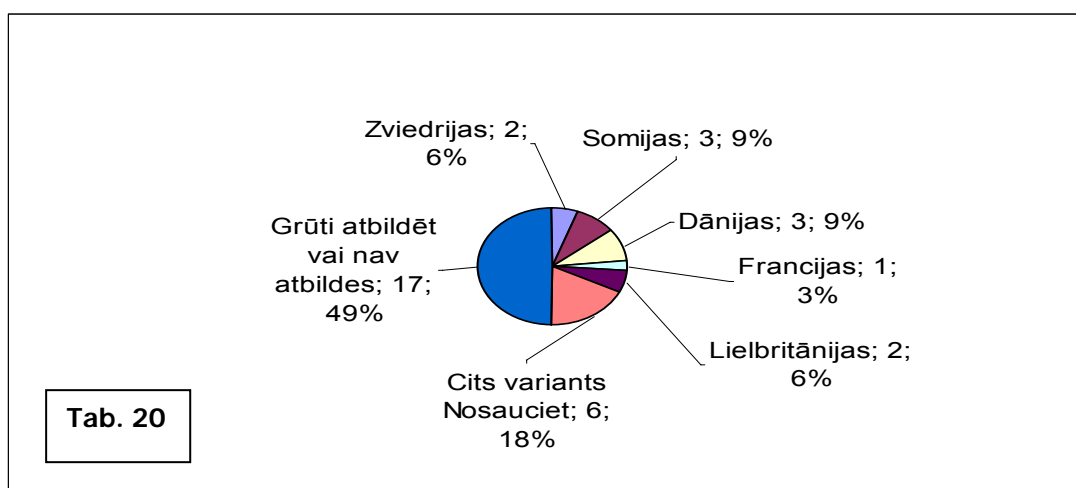

Atbildot uz jautājumu, cik lielā mērā Latvija var īstenot Lisabonas stratēģiju, 47% (16 atbildes) ekspertu nevarēja sniegt konkrētu atbildi. 35% (12 atbildes) uzskatīja, ka

mērķi ir daļēji īstenojami. Tikai 12% (4 atbildes) minēja iespēju, ka mērķi būs pilnīgi sasniedzami, bet 6% (2 atbildes) aptaujāto minēja citas iespējas, kā varētu sasniegt Lisabonas stratēģijas izvirzītos mērķus (skat. tabulu 19). Šeit galvenokārt uzsverot, ka mērķi ir realizējami tikai ilgtermiņā un tikai ar pārdomātu politikas izstrādi un īstenošanu. Tādējādi tika uzsvērts, ka šobrīd ES kopumā ne tuvu nav sasniegusi Lisabonas stratēģijā izvirzītos mērķus un ka īstermiņā Latvija šos mērķus nevar īstenot.

Kopumā, gandrīz puse aptaujāto ekspertu (47%) nevarēja sniegt konkrētu atbildi par to, cik lielā mērā Latvija var īstenot Lisabonas stratēģiju un kļūt par “konkurētspējīgu un dinamiskāku uz zināšanām balstītu ekonomiku”. Trešdaļa ekspertu (35%) uzskatīja, ka mērķi ir daļēji īstenojami un tikai 12% minēja iespēju, ka mērķi būtu pilnīgi sasniedzami.

Kurš no ES valstu sociālajiem modeļiem, Jūsaprāt, ir vispiemērotākais Latvijai? (Tabula 20)

Jautājumā par to, kurš no ES valstu sociālajiem modeļiem būtu vispiemērotākais Latvijai 49% (17 atbildes) aptaujāto ekspertu nespēja sniegt skaidru atbildi. Tādējādi uzsverot, ka pašā ES neviens nevar nedefinēt, ko īsti nozīmē šī vārdkopa. Tā ir bezjēdzīga spēlēšanās ar vārdiem.

18% (6 atbildes) ekspertu minēja citus variantus, galvenokārt uzsverot nepieciešamību Latvijai veidot savu sociālo modeli, kas apvienotu tās stiprās puses no citiem modeļiem, kas mūsu apstākļiem ir piemērotas. Kāds no aptaujātajiem ekspertiem uzsvēra, ka, ņemot vērā bijušo PSRS valstu īpašo attīstības stāvokli, adaptēt kādu no nosauktajiem modeļiem būtu ļoti grūti. Ja apskatām konkrētas valstis, tad Somijas un Dānijas sociālie modeļi (9% jeb 3 atbildes) un Zviedrijas sociālais modelis (6% jeb 2 atbildes) pēc aptaujāto domām būtu vispiemērotākie Latvijas situācijā.

Kopumā, nedaudz mazāk kā puse aptaujāto ekspertu (49%), nespēja sniegt skaidru atbildi par to, kurš no ES valstu sociālajiem modeļiem būtu vispiemērotākais Latvijai. 18% ekspertu minēja citus variantus, galvenokārt uzsverot nepieciešamību Latvijai veidot savu sociālo modeli. Savukārt 24% aptaujāto ekspertu nosauca Ziemeļvalstu sociālos modeļus, kas būtu vispiemērotākie Latvijas situācijā.

Latvia's two years in the European Union: The Experts' View

REPORT SUMMARY

This spring, approaching the second anniversary of Latvia's accession to the European Union (EU), the Baltic Forum conducted an expert survey in order to collect estimations on how successfully Latvia has used the opportunities offered by the European integration processes in various domains, as well as to explore the expert's assessments of the development perspectives for the EU.

The data was gathered through questionnaires which were either submitted by the experts via email or on-line. The experts represented various domains, both non-governmental organizations and public administrative institutions. Among the respondents there were public officials, academics, as well as representatives of state organizations and NGOs whose work, by their own estimation, is closely related with the EU matters.

The experts' conclusions

- According to the majority of the experts, **Latvia has defined its national interests in the European Union rather vaguely**. The experts consider **lack of carefully selected aims, lack of political will and competence on the part of state institutions** as well as **corruption to be the factors which prevent Latvia from take full advantage of its opportunities in the EU**.
- Despite of the differences of opinion, most experts think that **the national interests of Latvia in the European Union are being protected very successfully or rather successfully**.
- The majority of experts consider that **there is no particular domain where the integration of Latvia and the European Union has been excessive**. However, some experts emphasized **the excessive submissiveness in to the EU institutions**. At the same time, some experts consider **the integration of Latvia and the EU in the economics to be insufficient**.
- Most experts estimate **both short-term and long-term development perspectives of the European Union as positive**.
- A significant fraction of experts suggest that **Latvia would gain from an EU model that is based on a closer cooperation between individual states**, although the opinions on the issue vary. Equally, a significant share of experts believe that, **if such a cooperation model is formed** and the EU gets split in an "inner" and an "outer" circle, **Latvia should try to stay in the group of closely cooperating states**. No expert answered that Latvia should stay outside of the "inner" circle.

Pilikums

Latvija Eiropas Savienībā: rezultāti un perspektīvas. Aptaujas anketa

Cien. Respondent! Piedāvājam Jums aptaujas anketu, kuru izstrādājuši nevalstiskās organizācijas "Baltijas forums" eksperti. Būsim Jums ļoti pateicīgi, ja atbildēsiet uz mūsu veidotās aptaujas jautājumiem. Jūsu sniegtā informācija tiks izmantota tikai šī projekta ietvaros. Aptaujas rezultāti tiks prezentēti tikai pēc šīs aptaujas datu apkopošanas un būs pilnīgi anonīmi.

Tāpēc būsim Jums ļoti pateicīgi, ja atbildēsiet uz mūsu veidotās anketas jautājumiem. Savas atbildes Jūs varat nosūtīt mums, izvēloties Jums pieņemamu formu:

1. Nosūtīt aizpildīto anketu pa pastu: Jēkaba iela 26/28/1-9, Rīga, LV - 1050 vai uz faksu + 371 7 509 351.
2. Aizpildīt anketu elektroniski un nosūtīt to uz e-pastu survey@balticforum.org

Ja Jums ir jautājumi saistībā ar šo aptauju, lūdzu kontaktēties ar mums pa tālruni +371 7 509 350 vai rakstīt atbildīgajai personai Ivo Sarjam uz e-pastu ivo.sarja@balticforum.org.

Jautājumos, kuros ir dotas atbilžu alternatīvas, izvēlēto atbildi atzīmējiet ar „X” brīvajā laukā. Ja nav citu norādījumu, katrā jautājumā izvēlieties tikai vienu atbildes alternatīvu.

1. Kurš no diviem apakšminētajiem variantiem labāk atspoguļo Jūsu saskarsmi ar ES jautājumiem?

Mans darbs ir lielā mērā saistīts ar eiointegrācijas procesu ietekmi vai to analīzi.	
Mans darbs nav saistīts vai ir ļoti maz saistīts ar eiointegrācijas procesiem un to analīzi.	
GRŪTI ATBILDĒT	

LATVIJA UN ES

2. Vai Latvija pietiekami skaidri ir nodefinējusi savas nacionālās intereses Eiropas Savienībā?

Ļoti skaidri	
Drīzāk skaidri	
Drīzāk neskaidri	
Ļoti neskaidri	
GRŪTI ATBILDĒT	

3. Cik veiksmīgi Latvijas nacionālās intereses tiek aizstāvētas ES?

Ļoti veiksmīgi	
Drīzāk veiksmīgi	
Drīzāk neveiksmīgi	
Ļoti neveiksmīgi	
GRŪTI ATBILDĒT	

4. Kādi, Jūsaprāt, ir galvenie faktori, kas neļauj Latvijai pilnībā realizēt savas iespējas Eiropas Savienībā? (Atzīmējiet ne vairāk kā 3 atbildes)

Skaidru mērķu trūkums	
Korupcija	
Pārvaldes sistēmas nekompetence	
Politiskās gribas trūkums	
Naudas trūkums	
Cits variants <i>Nosauciet</i>	
Šādu faktoru nav	

5. Kā Jūs kopumā novērtētu pašreizējo Latvijas ieguldījumu Eiropas Savienības attīstībā?

Ļoti pozitīvi	
Drīzāk pozitīvi	
Drīzāk negatīvi	
Ļoti negatīvi	
GRŪTI ATBILDĒT	

6. Nosauciet tos ES darbības virzienus jeb politikas, kuru īstenošana vispozitīvāk ietekmē Latvijas attīstību?

--

7. Nosauciet tos ES darbības virzienus jeb politikas, kuru īstenošana visnegatīvāk ietekmē Latvijas attīstību?

--

8. Vai Jūs varētu nosaukt tās ES sadarbības jomas, kurās Latvija līdz šim vislabāk ir izmantojusi savas iespējas?

--

9. Vai Jūs varētu nosaukt tās ES sadarbības jomas, kurās Latvija līdz šim visslikāk ir izmantojusi savas iespējas?

--

--

10. Vai Jūs varētu nosaukt tās ES sadarbības jomas, kurās Latvija līdz šim visslikāk ir izmantojusi savas iespējas?

--

11. Kādos jautājumos vai sfērās Latvijas un ES integrācija ir nepietiekama vai pārmērīga?

Pārmērīga integrācija:

Nepietiekama integrācija:

12. Kas būtu jā dara, lai padarītu efektīvāku Latvijas darbību ES ietvaros?

--

EIROPAS INTEGRĀCIJAS NĀKOTNE

13. Kā Jūs novērtētu Eiropas Savienības attīstības īstermiņa perspektīvas?

Nelabvēlīgi	
Pozitīvi	
Drīzāk pozitīvi	
Drīzāk negatīvi	
Negatīvi	
GRŪTI ATBILDĒT	

14. Kā Jūs novērtētu Eiropas Savienības attīstības ilgtermiņa perspektīvas?

Nelabvēlīgi	
Pozitīvi	
Drīzāk pozitīvi	
Drīzāk negatīvi	
Negatīvi	
GRŪTI ATBILDĒT	

15. Kas būtu jā dara Latvijas un ES institūcijām, lai veicinātu lielāku sabiedrības uzticēšanos Eiropas Savienībai?

--

16. Bieži vien tiek runāts par kultūru daudzveidību gan kā par Eiropas bagātību, gan kā par faktoru, kas veicina netoleranci sabiedrībā. Kādā veidā, Jūsaprāt, kultūru daudzveidība nākotnē ietekmēs Eiropas Savienību?

--

17. Cik vēlams Latvijai būtu Eiropas Savienības modelis, kurā atsevišķas ES valstis savā starpā sadarbotos ciešāk (izveidotos ES sadarbības „kodols”)?

--

Ja šāda Eiropas integrācijas noslāņošanās notiks, kā būtu jārikojas Latvijai?

Jācenšas iekļūt ciešākajā sadarbībā	
Jāpaliek ES ārpus ciešāk sadarbojušos valstu loka	
Cits variants <i>Nosauciet</i>	
GRŪTI ATBILDĒT	

LATVIJAS UN ES INTEGRĀCIJAS SOCIĀLIE ASPEKTI

18. Cik lielā mērā Latvija var īstenot ES Lisabonas stratēģijas mērķi kļūt par “konkurētspējīgāku un dinamiskāku uz zināšanām balstītu ekonomiku”?

Mērķi ir pilnīgi īstenojami	
Mērķi ir daļēji īstenojami	
Mērķi nav īstenojami	
Cits variants <i>Nosauciet</i>	
GRŪTI ATBILDĒT	

19. Kurš no ES valstu sociālajiem modeļiem, Jūsaprāt, ir vispiemērotākais Latvijai?

Zviedrijas	
Somijas	
Dānijas	
Francijas	
Lielbritānijas	
Cits variants <i>Nosauciet</i>	
GRŪTI ATBILDĒT	

20. Nosauciet iespējamus ekspertus, kuri varētu sniegt kompetentu viedokli par Latvijas un ES integrācijas jautājumiem?

--

Pateicamies par atsaucību!